



UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, HLICA BROJ 31 HL. KAT. PRETPLATA: GODIŠNJE K 92.—, POLUGOD. K 16.—, ČETVRTI
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. K 8.— POJEDINI BR. 1 K. IZLAZI TRI PUT MJESEČNO.

R situaciji.

Jedne su zagrebačke novine javile, da se iz Sarajeva opet izagnalo dvadeset židovskih porodica, koje odavna stanuju ondje. Izgoni se dakle nastavljaju.

Dvije su činjenice, po kojima nam se činilo nemogućim, da će se to još zbivati: potpis sen-žermenskog ugovora i riječ ministra. A ipak nam stižu vijesti o daljnjim izgonima.

Istina, rat je raskinuo internacionalne ugovore i stvorio nazor o njihovoj bezvrijednosti, o fiktivnosti međunarodnog prava. Ali napokon treba da se izgrađuju ili bolje: na novo grade pravni odnosi, i međunarodni, jer treba da haos zamijeni poredak, pravnu neizvjesnost pravna sigurnost anarhiju, sredjivanje. Treba dakle da se respektuju preuzete obveze; a sen-žermenski ugovor je obveza. U interesu je dobrih međunarodnih odnosa, da se ugovori prihvaćaju iskreno, bez mentalnih rezervacija.

Iskreni pojedinci na odgovornim mjestima rekoše prije potpisa sen-žermenskoga ugovora, da izgoni imaju svrhu, kako bi se naša država riješila onih, koji bi po tome ugovoru imali postati naši državljani, a za koje se to ne želi. Taka iskrenost, koja u stvari znači preventivno izigravanje ugovora, koji će se potpisati, graniči na činičnost. Pustimo u ostalom, moralnu stranu toga pitanja. Prije potpisa ugovora važili su još austrijski policijski patent, omražen u teoriji, dobrodošli u praksi. Ali sad važi ugovor i on vladu veže časom potpisa, iako još nije ratificiran.

K tomu riječ ministra. Izjave g. ministra unutrašnjih djela u povodu intervencija umirile su nas. Ne smjedesmo ne vjerovati u njih. Ali upravna praksa, koju ministar pokriva svojom odgovornošću, dezavuirala je riječ ministra. Izgoni se izrekao u pogledu ljudi, koji kroz decenije borave u našoj državi; pojedini upravnici nijesu puštali, da se vraćaju neosnovano izgnani; njihove su stanove i poslove međuto zapremili drugi, pa u koliko se izgoni i opozvao, nijesu im se povratila prava. A pojedinački izgoni ljudi, na koje se po jednom ugovoru i po riječi jednog ministra ne smiju protezati, traju! Pa kako ne vjerujemo, te to biva po odredbama iz Beograda, mi mora da držimo, da podređeni upravnici ne spoznaju dužnosti

podređivanja pod odredbe nosilaca odgovornosti za čine uprave.

Treba bi da ih od toga odvraća obzir na državnu čast i kulturni štud. Ujedinjenom našem kraljevstvu ne smije da bude uzorom Rumunjska, nego Srbija! Ona Srbija, koja je nasmogla potpunu širokogrudnost kulturna, to će reći snošljiva naroda, i koja je tačno ispunila Berlinski ugovor, što ga je Rumunjska bestidno gazila nogom.

Konačno: gdje je ostao čovjek? Iz Ugarske ne samo što tjeraju Židove, već ih i ubijaju ili čine, da iščezavaju. U Poljskoj im prijeti — nakon krvavih progona — propast i oni traže izlaz iz pakla. Jednako u Rumunjskoj, u Ukrajini, gdje pogromi nijesu prestali. K tome zimsko doba. Izganjati Židove i tjerati ih u propast i u smrt. Njemački ministar unutrašnjih djela ne dozvoljava, da se izagnaju ni oni Židovi, na koje se ne proteže versaljski ugovor, koji nemaju dokumenata, koji su se iza sloma Njemačke utekli u nju pred bijesom ubojica, jer to brane čovječki razlozi. A u nas da se vrše izgoni u času, kad je sav prosvijećeni svijet solidaran u osudi zločina u Ugarskoj i istočnoj Evropi? Nije samo interes židovskog naroda, već i čast jugoslavenskoga, koja traži dokumentovanje solidarnosti s cijelim prosvijećenim svijetom.

Izgoni Židova i šutnja, pa i odobravanje, kojim se popraćuju, samo su najočitiija dokumentacija sistema, ali nijesu jedina. Prije više mjeseci na jednome demokratskome zboru u Ljubljani stvorila se rezolucija protiv Židova. U Osijeku opozicijska skupina oko »Narodne Obrane« polazi u borbu za gradske izbore s programom, koji naviješta borbu protiv »nekršćanskih« elemenata. Opozicijske novine spočitavaju demokratskoj vladi pogodovanje Židovima, odavajući time samo najočitiije jednu slijepu partijsku — nepravednost. One vrlo dobro znaju, da ta »zaštita Židova« nema nikakva posla sa Židovstvom zaštićenih, nego s izvjesnim drugim njihovim kvalitetama.

Mrznja se ne zadovoljava administrativnim antisemitstvom i antisemitstvom, a nije dosta iskrena te bi kazala, da traži potpuni bojkot, faktično izganjanje, a i antisemitizam čina po receptu »hrišćanske Ugarske«. I to treba jednom da se kaže: Blasfemija je hrišćanstva, kad baš izra-

zito »hrišćanski« listovi najvećma raspiruju mrznju klevetama. Juda Išariot nije gore zatajio svoga učitelja no ovi hrišćani slijepi i opake mrznje. Jedna je grdna i opaka laž, kad se Židove prikazuje uzročnicima ekonomskih zala naše države u istom mah, kad svaki doista moralno čisti čovjek moća da se zgrozi s opće gramzljivosti, opće bestidnosti u načinu tečenja, opće valutne idolatrije i korupcije, kojoj su uzročnici posve drugdje no u Židova, koje se odbija i koje se sili, da skupo plaćaju i svoja prava. Nijesu li za sukriveci u toj općoj izopačenosti svi oni, koji iznašaju svako ime, koje zvuči židovski, a zašućuju, ispričavaju ili samo anonimno spominju bezbrojne slučajeve opće razvratnosti? Nije li nedostojno, kad studenti u skupštinama paušalno napadaju Židove, a šute o onim studentskim »izvozničarima«, koji za svoju rabotu iskorišćuju pogodnost »studentskih transporta«? Mi znamo, da među njima ima, na žalost, i Židova, ali nijesu oni to, radi kojih se šuti. Ne, nije opći moral, nego je rasna mrznja značajka, po kojoj se ljudi prosudjuju u nas. I dok ne dodje do jedne opće moralne reakcije, griješit će cijelo društvo slobodno i dalje i protiv najprimitivnije čistosti i tražiti će kriveca izvan svoga plemenski homogenog kruga, kako je to uvijek bivalo u vremenima čudorednih dekadencija.

Politički, ekonomski, društveno, nikad nijesu antisemitske odbojne tendencije, tendencije bojkota, bile jače no u ovo doba. Jedna država, koja se još nije konsolidovala, a kojoj je doista do procvata, mora da pritegne sve sile, koje umiju i hoće da sañadjuju u gradnji. To je banalna istina, ali i banalne se istine zaboravljaju. Plemenski nepotizam jednako je poguban kao nepotizam opće. On dovodi do izlučivanja sposobnih na uštrb općeg dobra. Ovo je izlučivanje jedan luksus, koji može da se osveti. Kor mrznje imat će i onda u pripravi argumente iz banalnog i glupog antisemitskog repertoara: Najprije nas separišu, a onda viču, da se separišemo.

Mnogo je partija u našem kraljevstvu. Mi ipak treba da čekamo na jednu novu: na još neorganizovanu partiju ljudi dobre volje, u partiju općeg dobra, općeg dobra. U partiju nezaraženih ljudi, otadžbenika radi otadžbine.

Položaj Židova u sovjetskoj Rusiji.*

Broj Židova u sovjetskoj Rusiji razmjerno je malen. Ukrajina i veliki dijelovi Krima pod vlasti su Denjikinovom, a od područja prijašnjeg našeobenog rajona (»čerta«) samo su gubernije Vitebsk i Mohilev ostale pod sovjetskom vlasti. Broj Židova u području Volge znatno se smanjio povratkom bjegunaca. U Moskvi ima kojih 50.000 Židova, u Petrogradu jednako. Ukupni broj Židova u sovjetskoj Rusiji bit će kojih 750.000 duša. Ipak je antisemitizam žestok. No sovjetska ga je vlada spriječila energično, te, izuzevši pojedine slučajeve, nije došlo do ozbiljnih ekscesa. Otrov mržnje protiv Židova šire najpače činovnici starog režima, koji još sjede u mnogim uređima. Sudovi revolucionarnog tribunala bave se mal ne danomice s procesima protiv antisemitizma, koji sovjetska vlada proglašuje najopasnijim kontrarevolucionarnim pokretom. Gotje je s antisemitizmom u crvenoj armiji samoj, koji je naročito opasan u onim područjima vitebske i mohilevske gubernije, koje Židovi gusto nastavaju. Ovdje su čete, poslana za zaštitu židovskog pučanstva protiv pogroma, žestoko protestovale, da ih »zloupotrebljavaju« za takove svrhe, pa su pogdjgdje i same učestvovala u pogromima. Vojničke su oblasti u takovim slučajevima krivce kaznile usmrćenjem. U protimbi prema Ukrajini, gdje su cijeli pukovi crvene armije udešavali pogrome, takovih slučajeva u sovjetskoj Rusiji gotovo i nije bilo. Prvi pogromi bili su u martu 1919. u Borisovu, gubernija Minsk; nekoliko je Židova na smrt ranjeno; razdraživaoci i zločinci osuđeni su na smrt. Kasnije je bio pogrom u Homelu, pri čemu su usmrćeni mnogi komesari, među njima Židovi, a većini žid. pučanstva oteta je sva imovina. Odjeli crvene garde krvavo su ugušili ovaj pogrom. Teži su bili pogromi koncem marta u guberniji Mohilev. U Vasiljevićima opljačkano je cijelo židovsko pučanstvo, usmrćeno 10 Židova. U Hojnikima je prošao pogrom 29. marta bez krvi, jer je organizacija Ceire-Cijon obrazovala samcobranu. U Golinki usmrćeno je na brutalan način 14 Židova; čete su se kratile da štite Židove.

Ekonomski položaj Židova u sovjetskoj Rusiji je nesnosan. Zabrana privatne trgovine, tegobe prometa onemogućuju trgovinu i obrt. Nestajšica sirovina i alata proizvela je silnu neuposlenost. To više valja se diviti jakom učestvovanju Židova na d u š e v n o m polju. Borba za održanje židovskog narodnog života, vjerskih uređaba, škola, jevrejskog jezika, a najpače socijalno - filantropskih institucija, ostaj će časnim listom u povijesti ruskoga židovstva.

Otprije je poznato, koliko zla nanašaju ruskom židovstvu »židovski komesari«. Oni su najgori neprijatelji židovstva. Nemajuć drugog posla i želeći steći zasluga u borbi protiv »židovske proturevolucije« muče židovske općine i institucije najbesmislenijim dekretima, apšenjima, pretragama kuća, konfiskacijama itd., koje vode do potpunog rasula općina i zavoda. Najviše pati cijlonistička organizacija.

Na sreću ti židovski komesari nemaju nikakva uticaja u Moskvi i Petrogradu, u

*) Skraćeno iz broja 139. »Bulletins of the Copenhagen Office of the Zionist Organisation«.

sjedištima centralnih ureda. U provinciji su često svemoćni. Budući židovski historičar morat će da se još pozabavi s ovim tmurnim pojavama židovske povijesti.

Lovoričke, koje su ubrali židovski komesari u Ukrajini, Rafes i Hajfec u borbi protiv cijonizma, nijesu dale mira njihovim drugovima u Moskvi i Petrogradu. U bezbroj izvještaja i protokola, punih denuncijacija i kleveta traže od vlade, da cijlonističku organizaciju proglase proturevolucionarnom, a prema tome da njezine vođe i pristaše stave izvan zakona. Ali bez uspjeha. 21. jula 1919. stvorila je egzekutiva moskovske sovjetske vlade na osnovu žaloba cijlonističkih predstavnika protiv progona ovu rezoluciju: »Budući da cijlonistička organizacija nije nijednim dekretom sovjetske vlade proglašena proturevolucionarnom, moli predsjedništvo egzekutive sve sovjetske organizacije, da ne stavljaju nikakvih zapreka napomenutoj organizaciji, u koliko se njezino kulturno-prosvjetno djelovanje ne opire zaključcima sovjetske vlade.« Židovski komesari nijesu klonuli duhom. Stali su sad proglašivati jevrejski jezik proturevolucionarnim, kojim židovski reakcionarci hoće da zamrače židovske mase. Lunačarski, poznati ruski spisatelj, koji je na čelu komisije za obrazovanje i za koga kažu, da je poštivalac jevrejskoga, dugo im je odolijevao, no napokon im popusti. U »protokolu« od 11. jula 1919. ustanovljuje se, da jezik »Ivrit« nije saobraćajni jezik židovskih pučkih masa, pa se ne može smatrati jezikom narodne manjine; toga radi ima se s njime postupati kao sa svakim inozemskim jezikom, koji nije saobraćajni jezik u sovjetskoj Rusiji. Nastava u jevrejskome ima se u školama 1. kategorije odmah obustaviti. Učenicima 2. kategorije tima ne omogućiti, da dovrše učenje toga jezika, ali novi se učenici ne smiju poučavati u tom jeziku. Dokidaju se sve rekvizicije, konfiskacije i nasilno zatvaranje jevrejskih škola.

Borba protiv jevrejskoga jezika u velike je ogorečila Židove. U Moskvi je bio protestni miting, koji je ostavio nezaboravan dojam u cijelom židovskom pučanstvu. Ovaj čin znać će da ocijeni onaj, koji zna, što to znać u današnjoj Rusiji, kad se organizuju protesti protiv odredaba vlade. 3000 Židova skupilo se u politehničkom muzeju, gdje su govorili spisatelji Eisenstadt, Levontin, Idelson, Rudnicki, Pugačov i rabi Mase. U rezoluciji se najoštrije protestuje protiv nečuvenog nasilja na narodnom pravu i poziva se vlada, da spriječij samovolju podređenih oblasti, koje konfiskuju jevrejske škole. Židovski će narod, došlo što mu drago, vjerno čuvati svoj narodni jezik i gajiti ljubav prema svome narodnome dobru, ne mareći za prolazne progone.

Iza toga je moskovski židovski komesar Diamantstein iznova započeo borbu protiv cijlonističke organizacije. U »Pravdi« od 12. septembra napao ju je u članku »Židovske imperijaliste«, u kome ističe njezino pristajanje uz antantu i ne žaca se ni laži, da je ocrni kao imperijalističku i reakcionarnu. Ovaj je članak bio signal za progone cijonista. Dva dana iza toga uapšeni su svi članovi cijlonističkog centralnog odbora u Petrogradu i

osuđeni po »izvanrednoj komisiji za suzbijanje proturevolucije«. Moskovska ih je vlada u povodu intervencije pustila na slobodu.

U glavnim gradovima nastavlja se cijlonistički rad pored svih zapreka. Održale su se skupštine za »šekel oslobodjenja«, koncerti itd. Među onima, koji su platili šekel, ima ih mnogo, koji su dojako bili izraziti protivnici cijonizma. Organ cijlonističke organizacije »Hronika jevrejskoj žiznj« izlazio je do nedavno nesmetano, te se nije smio baviti ruskim političkim pitanjima. Docnije su mu pozvali mal ne cijelo osoblje redakcije, administracije i štamparije u vojsku; zatim je obustavljen radi nestašice papira, a sad opet izlezi u znatno sniženom opsegu donošajući samo informativni materijal. — U Petrogradu osnovalo se »Politehničko Palestinsko Društvo« za obrazovanje građevnih radnika, pouku u proizvodnji konzerva, sušenje voća i povrća i za isušivanje močvara. U Moskvi su se osnovali kooperativni kurzovi za obrazovanje židovskih strukovnjaka na polju konzumnih kooperativa. —

Centralni komite izdao je list/cirkulara. U jednome od njih ističe, da je tjedan za šekel-hagenua nakrtilo sva očekivanja. U nekim smjestima svi, u većini mjesta mal ne svi odrasli Židovi platili šekel, dokaz za golemi porast cijlonističke organizacije pored svih progona.

Ahuza-pokret veoma se raširio u sovjetskoj Rusiji. Do juna znalo se za 41 ahuzu-skupinu, svaka sa prosječno oko 50 članova.

Na literarnom polju valja u prvem redu da se istakne znanstvena palestinska revija »Erec-Jisrael«. Jasno je, da u sadašnjim prilikama nije mogla procvasti literatura. Ipak je izašao niz vrijednih knjiga. Na prvom mjestu stoji Sibelova naklada u Moskvi, koja se doduše morala gotovo sa svim obustaviti svoj rad uslijed rekvizicije najvećeg dijela svoje štamparije, ali je izdala više klasika u jevrejskom prijevodu (Tolstoj, Heine). I naklada »Alumot« u Moskvi izdala je jevrejske klasike. Veći je broj knjiga izašao u židovskom (jidiš) i ruskom jeziku. Istorijsko-etnografsko društvo izdalo je 10. svezak »Jevrejskaja starina« s dragocijenim materijalom iz židovskog života u Rusiji. Naročito valja istaći nastavak »Pinkasa sinode četiriju zemalja«, jevrejski i ruski; potresan je prikaz muka litavskih Židova 1914.—15. pod napisom »Crna knjiga«. Cijlonistička naklada »Kadima« izdala je više knjiga, među kojima valja istaći: »Najnovija povijest židovskoga naroda« od S. Dubnova. Naklada »Safrut« izdala je ruski prijevod djela Ahad-Haama.

Jevrejsko pozorišno društvo »Habima« u Moskvi znatno je uznapredovalo, otkad umjetničku upravu vodi E. B. Vahtangov (nežidov), koji je oduševljen pobornik jevrejskog teatra, te se kani prvom prilikom sa svojom trupom (25 članova) preseliti u Palestinu.

Židovski Narodni fond mogao je svoj rad dosta nespriječeno nastaviti, te je s obzirom na nevolju ruskih Židova postigao zamjerne uspjehe.

Okružnica palestinskog ureda cionističke organizacije svim cionističkim federacijama o palestinskom djelu.

(Ponešto skraćeno.)

Kao posljedicu niza vijećja, koja su sad dovršena, možemo da iznesemo prijedlog sadašnjeg stanja svoga palestinskog rada i zadataka, koji nas čekaju. Djelo, koje naš čeka, dijeli se u dva odsjeka: period prije odredbe mandata i period, koji će doći iza toga, a za koji se program rada naravno može odrediti samo u općim crtama.

Istaći valja pri prosudjivanju sadašnje situacije, da Palestina stoji pod vojničkom okupacijom. Dok se ne sklopi mir sa Turskom i dok Velika Britanija ne dobije mandata, te se time ne dobije zakonska osnovka za osnutak židovske narodne domaje u Palestini i ne uvede građanska uprava, moramo računati s abnormalnom situacijom uzrokovanom ratom.

Moramo da usčuvamo sve aktivnosti i dovesti svježe krvi u zemlju. Prije svega valja da položimo osnovke za budući rad oko naseljavanja tako, da, kad dodje vrijeme zato, možemo da ga provedemo u velikoj mjeri. Uzdržavanje i razvijanje postojećih aktivnosti i zaštita ekonomskih, kulturnih i higijenskih interesa još uba toliko je važna za budućnost, te se odlučilo preudeliti cionističku komisiju u Palestini i ojačati je pridjeljenjem nekih naših najboljih sila. Da se komisija i njezini zadaci dovedu u prikladniji dodir s palestinskim pučanstvom, ući će u nju i predstavnici još uba.

Iz navedenih razloga oteščen je pridolazak novih useljenika u zemlju. Dobili smo dozvolu za veći dio onih, koji su već prije bili u Palestini, na žalost ne za sve, zatim za sve one, koji su potrebni za pripralni rad: vještake za istraživanje prirodnih mogućnosti te za ispitivanje i pripravljanje projekata za javna i privatna poduzeća. Nedavno smo sklopili oblasti, da prošire dozvolu za useljivanje za osobe, koje će naći radne i životne uvjete za radnike. Neprestano nastojimo, da sve to više proširimo krug takovih useljenika i da potičemo osnivanje privatnom inicijativom takvih pothvata, koji mogu uz današnje prilike stvoriti veće mogućnosti za rad. Pri svemu tome činimo potporu privatne inicijative zavisnom o interesima narodne kolonizacije s osobitim obzirom na buduće odnošaje poduzetnika i radnika.

Poduzeća će u Palestini biti moguća u velikoj mjeri, kad dovoz parobrodima sirovina i sredstava za proizvodnju postanu povoljniji no sad i kad građevna djelatnost poraste tako, te bude u stanju graditi zgrade za industrije.

Ova djelatnost pretpostavlja sustav osiguravanog kredita. Financijska osnova, koju smo izradili, posljedica je rasprava, koje smo imali ponajprije sa svojim američkim prijateljima, a zatim s Učim Akcionim Odborom kod prvog njegovog potpunog sastanka iza rata. Važan dio financijske osnove sastojat će u kontroli hipotekarnih zajmova (mortgages), koja će zavisiti o zemljišnim knjigama u vezi sa savremenim hipotekarnim

zakonarstvom. Držimo, da možemo predmijevati, da će se zemljišne knjige domala zasnovati.

Drugo i važnije sredstvo za imigraciju je obava javnih radnja u velikoj mjeri, kojim će se zaposlivati više naseljenika i moći da useli više useljenika. Javne se radnje moraju izvodjati pod javnom kontrolom u cilju, da se predusretne privatnim monopolima i uvijek s obzirom na opće dobro i na potrebu židovske narodne domaje u Palestini. Nastojali smo s toga, da osiguramo te bi izvedba ovih radnja bila predana našem budućem reprezentativnom tijelu. Ovaj dio naših nastojanja tako je važan, da smo prije nekog vremena smatrali nužnim poslati u Palestinu više istaknutih stručovnjaka, da ispituju potrebe za te javne radnje i najbolja sredstva za njihovu izvedbu. Naš će se plan osnivati na njihovim istraživanjima. Naravno: financijska pitanja utjecat će na naš program.

Jedno od naših glavnih nastojanja mora biti, da popravimo uvjete života useljenih radnika. Prije svega nužno je, da ujediniamo radnike u kooperativne organizacije, koje će moći da sklapaju radne ugovore. Takve će grupe biti od važnosti, čim se stvore dobre radničke i zanatlijske banke, koje će im pomoći u izvodjanju ugovora i u nadopuni njihova orudja. Bez takih banaka ne može židovski radnik da obezbijedi svoju višu kvalifikaciju.

Dok židovski radnik nije više no ljudska mašina, ne može se natjecati s urodjenim radnikom. Njegova viša inteligencija, njegov temperament i naročito njegova spremna za ručne sprave, mogu biti uvaženi kod kooperativne udruge. Mnogo možemo da naučimo od sličnih uredaba u Italiji, gdje kooperativne radničke organizacije igraju važnu ulogu, a uz potporu njihovih banaka. Naročito valja uzraditi ovim silama, da se sadašnje primitivno stanje zanata u Palestini pridigne. Izradba građevnog materijala u samoj zemlji znatno bi olakšala građevnu djelatnost. Napomenute banke mogle bi davati zajmove za nabavu potrebnog alata i mašina zanatlijskim skupinama i omogućiti im proizvodnju sastojina kuća. Izvan takih grupa mogli bi pojedinci ugovorno preuzeti radove, za čije izvršenje bi banka garantovala.

Najvažniji metod za jačanje useljivanja je ratarska kolonizacija. Svakoj kolonizaciji u velikom stilu moraju predilaziti izvjesni javnim pravom ustanovljeni uvjeti, koji obezbjedjuju intenzivno gospodarstvo i sprečavaju jalovost ili nedostatnu obradu tla. Moramo učiniti sve, da predusretujemo zemljišnoj spekulaciji. U vezi s javnim radnjama, napose s natapanjem mora da vlada načelo, da svaka korist od njih mora ići u korist židovske zajednice kao cjeline. — Štampali smo posebnu brošuru »Načela za uputu grupama naseljenika«, da stiče privatni kapital za kupnju i pripralu zemljišta, a s druge strane da obezbijedi opću dobrobit kolonista. Potreba je za to prešna, jer će valjda domala biti napuštena neka ograničenja zemljišne kupnje.

Razlikujemo dvije vrste naseoba, mali posjed (mešek, small holdings) za one, koji sami hoće da obradjuju zemljište i plan-

tacije (ahuzot), za one, koji hoće da zaposljuju nadničare. Za sad će se dozvoliti privatnom kapitalu, da osnuje ahuzot. Narodni kapital mora se u što većoj mjeri upotrijebiti za židovskog seljaka. Plantacijska udruženja podpirat će socijalnu izgradnju Palestine time, što će namaknuti kapital za veće površine, no što bi se to moglo narodnim kapitalom, pa će tako upotpuniti radni kapital u cilju razvijanja židovske ratarske radne klase u Palestini. Mali posjedi osnivati bi se jedino na zemljištu Narodnog Fonda, tako da bi kapital potreban maloposjedniku, bio što manji. U tu svrhu morao bi se Židovski Narodni Fond povećati. Ako mu uspije, kako to treba, da dospije do dohotka od milijun funti na godinu, bili bismo u stanju nabaviti svu onu zemlju, koja nam ne bude dopitana u sporazumu s mandatarnom vlasti i na taj način omogućili bismo Fondu, da dodje u posjed svega zemljišta, koje treba za židovske naseobe. I imali bismo nadalje pripralu zemlje pod nadzorom Fonda. Sigurni smo, da će federacije što jače podpirati rad oko skupljanja, koji se sad reorganizovao.

Najmanji kapital za maloposjednika proračunan je na 200, a za vlasnika plantacija na 2000 funti sterlinga. Ove su svote rezultat pomnijvog računanja. Za sad se ne može ipak konačno ustanoviti potrebni kapital za posjed, koji je dostatan za život seljaka, ni ti koji su tipovi posjeda najpovoljniji, ni ti možemo reći, u kojoj će mjeri djelo napredovati. Za sad ne znamo, koje je zemljište nezaposjednuto ili koje je samo djelomično uzeto u posjed, koje je neobradjeno i na kojemu se ne može natapati i za koju vrstu bilja. Konačna osnova useljivanja može se odrediti tek iza dovršetka stručovnjačkih istraživanja.

Svatko će upoznati, da će broj useljenika, koje će zemlja moći primiti u početku, biti to veći, što veća budu sredstva za pripralni rad. Kad se otvore prirodna pomagala zemlje, mi treba da smo već osnovali narodnu osnovku za svoj budući razvitak u njoj. Vrijeme se primiče, kad se bude odlučila politička sudbina Palestine. Zato treba da započnemo s time, da radimo u zemlji tako, da je učinimo u istinu svojom domajom. Naše kolonizatorno djelo traži ogromnih fondova. Njihovo skupljanje je gigantskiji napor no i koji dojako u židovskom narodu. Treba da pozovemo svoj narod, da ostvari vrhovni smisao ovog istorijskog časa, da ujedini sve svoje napore i da doprineše svaku žrtvu, kako bi njegova pomoć odgovarala poteškoćama i zamašaju djela za stvar slobode, za stvar budućnosti.

Naša organizacija mora baš sad ojačati svoje institucije i potpomoći naše djelo svim sredstvima s istom odanosti i predanosti, s kojom je služila narodu do danas, s kojom će da ga vodi u novu eru.

London, 15. decembra 1919.

Cionistička egzekutiva,
Palestinski ured.

Julius Simon v. r.

(Ovoj okružnici dodana su dva dodatka, koja donasmo ponešto skraćeno.)

Apendiks I. Pojedinci i grupe, koje su se htjele baviti ratarskim radom u Palestini, običavali su se ujedinjavati u ahuzot, kojih se oblik s vremenom ponešto mijenjao. Isprva se razumijevalo pod tim

osnivanje plantacijskih družba, koje će zaposlivati samo plaćeni rad. Kasnije su se osnovale i takove ahuzot, koje hoće da osnuju male posjede, koje će u glavnom obradljivati sami pojedinci.

S gledišta narodne kolonizacije ova su dva tipa tako različna, da ih valja oštro lučiti. Za buduće predlažemo, da se pojam »ahuzot« primijeni samo na prvi tip, a drugi ćemo odsele zvati »mešek«.

Ahuzot. Konačni cilj naše zemljišne politike je tečenje i razdioba cijele zemlje, koju drže Židovi, posredstvom Židovskog Narodnog Fonda. Suvišno je dokazivati prednosti koncentracije vlasništva zemlje u ruci Fonda. No ova ideja iziskuje, da se praktično izvede, izvjesnih preduvjeta, naročito zakonskih olakšica i financijskih sredstava. S druge strane prešna je potreba obezbjedjenja židovske obrade što većega tla u najkraće doba. S toga ne možemo biti bez privatnog tečenja tla po pojedincima i skupinama. Ali moramo nastojati, da prilagodimo to privatno vlasništvo što više budućoj kolonizaciji, po ovim načelima:

1. Približno 2000 funti šterl. dostaje za obezbjedjenje života jedne familije u ahuzi u Palestini; 800 funti ima se platiti kod osnutka družbe za nabavu zemlje, ostatak u 4 godišnja obroka.

2. Radi jedinstvene zemljišne politike mora se kupnja obaviti po jednom središnjem cionističkom uredu, a zemlju bi ahuza odabrala u sporazumu s tim uredom (Central Zionist Agency). Zemljišta ahuze imadu, koliko je moguće, biti u krajevima, koji su od prirode podnesni za plantacije (sadjenje); ta se zemljišta imadu namaknuti na površinama, gdje prevladava mali posjed i time se ima osigurati u svakoj koloniji nadbroj židovskih radnih naseljenika i postojani židovski rad. Maksimum površina za sadjenje u interesu narodne ekonomije odredit će se docnije, jer to zavisi djelomice o glavnom riješenju palestinskog zemljišnog pitanja.

3. Za pripravu nasada angažovat će ahuze u prvom redu radničke skupine, kojima će za to određene banke dati potreban radni kapital i garantovati im sklapanje radnih ugovora. U takovim ugovorima ugovorit će se plaćanje premije za izvršenje ugovora, ponajpače u formi udjela na izvršenom nasadjivanju. Posebni radni uređ ustanovio bi, odnošaje između vlasnika ili upravnika ahuza i radnika po izvjesnim osnovnim načelima.

4. Dovišene plantacije, u koliko je ne bi obavili sami članovi ahuze, obradljivati će najpače radničke skupine uz pomoć banke.

5. Produktivnost plantacije postizava se tek nakon 5—7 godina. Prije toga roka ne mogu se članovi ahuze, koji sami ne rade na njoj kao upravitelji, iseliti, već ako imaju dostatnih sredstava za život za medjuvrijeme ili mogu da ih namaknu drukčije.

Za individualne sadišće (planters) vrijede ista načela.

Mešeki. Židovska narodna ratarska kolonizacija osniva se na radnom seljaštvu. Naši se useljenici moraju uvježbati za ratarstvo, prije nego se stalno nasele. Za one, koji još nijesu radili kao ratari, od važnosti je pitanje doba. Najbolji su ljudi između 18 i 30 godina.

Osnovna načela:

1. Zemljište mora biti toliko, da omogućiti naseljeniku i njegovoj porodici uzdržavanje vlastitim radom. Vrste proizvodnje neka su što različnije; glavne grane su vrtljarstvo, žitarstvo i mljekarstvo. Žele li članovi plantaški tip, mora svaki član imati dostatno kućište za kućne potrebe.

2. Zemljište se daje u nasljedni zakup. Vrijeme i renta (zakupnina) ima se odrediti što povoljnije za naseljenika uz omogućenje kredita.

3. Najmanja svota za naseljenika, plativa u obrocima, može se ustanoviti za 200 funti. Može se ipak odrediti, da grupa može početi da se naseljuje, kad je svaki član uplatio 200 funti. Tko ne može namaknuti tu svotu prije useljenja, valja mu omogućiti, da skupi taj iznos za vrijeme, kad je zaposlen u pripravnim radu kao član poljodjelskih radničkih skupina. Pod pripravnim radom razumijeva se ne samo stvaranje plantacija ahuze, nego i priprava tla Narodnog Fonda.

4. Male posjede neka, koliko je moguće, stvaraju sami članovi mešeka nakon dostatno dugog perioda vježbe kao poljodjelski radnici u Palestini. U slučaju malih posjeda plantaškog tipa može se stvar udesiti tako, da mešek sad odredi izvjestan dio članova za to djelo, a drugi članovi da se usele u Palestinu istom kad je plantacija kadra da proširi svoju produkciju. Ali svaki takav član mora steći potrebnu kvalifikaciju za naseljenika takova tipa praktičnim radom prije nego mu se definitivno dopita tlo.

Zemljišni kredit ima u prvom redu namaknuti radnim naseljenicima hipotekarni kredit, a u drugom redu za ahuzot.

Kooperativne naseobine radnika, koji su bili zaposleni u pripravnim radu, imadu se podupirati i unaprijediti svim sredstvima.

Apendiks II. (Financijske priprave.) Osobito u prvom periodu kolonizacije bit će financijski zahtjevi za obnovom Palestine veoma visoki. Likvidacija posjeda u zemljama, gdje Židovi žive u masama, a gdje je nastala financijska propast, zamršen je problem.

Fondovi, koje ćemo trebati, mogu se razvrstati u ova poglavlja:

1. Za upravu; 2. za obrazovanje; 3. za socijalnu dobrobit u najširem smislu, ubrojivši ovamo pomoć useljenicima, opće zdravstvo, briga za bolesne i sanacija zemlje; 4. za samu kolonizaciju.

1. Troškove uprave ima nasmoći Organizacija. Šekel se mora povisiti što više, tako da nakon podmirbe potreba federacija ostane 10 šilinga za Centralnu Organizaciju.

2. Ima se osnovati uzgojni fond, kojim se zasebno upravlja, ali pod egidom Organizacije, prema kojoj stoji u istom odnosu kao Židovski Narodni Fond. Uprave obaju fondova moraju se sporazumjeti tako, da se njihove propagande ne sprečavaju između se, nego upotpunjuju i postignu maksimum uspjeha.

3. Pitanje nabave fonda za socijalnu dobrobit predmet je naročitog istraživanja. Program još nije dovoljno izradjen da bi se mogao iznijeti na diskusiju.

4. Fondovi za samu kolonizaciju stavljaju osobite zahtjeve poimence na niže navedene uredbe.

Židovski Narodni Fond. Novac za narodnu zemlju mora se namaknuti dobrovoljnim prinosima. Javni, a ne privatni interes mora da odluči, kako će se upotrijebiti i razdijeliti zemlja. Zemljište Ž. N. F-a mora u prvom redu obuhvatati cjelokupnost poljodjelske zemlje, koja treba za useljivanje židovskih seljaka, koji sami rade na tlu. Fond mora namaknuti što više gradskog zemljišta, dakle svu zemlju, koja će biti narodna svojina, javne zgrade, šume i javne parkove.

Kolonizacioni izdaci. Kolonizaciono djelo mora se finansirati izdavanjem dionica ili zadužnicama, koje nose određene kamate. Činjenica, da će zemlja biti narodna svojina i stečena narodnim prinosima, olakšat će hipotekarni kredit. U kolonizacionoj shemi tako neobičnog karaktera nije moguće unaprijed odrediti definitivnih kredita. Uzevši osnovkom izdatak od 25,000,000 funti sterlinga za kolonizacioni rad u prvom periodu, slijedeće stavke daju približnu sliku razdiobe te svote:

Kupnja zemlje	f. st. 5,000,000
Priprava tla	3,000,000
Seljački hipotekarni kredit	7,000,000
Gradski hipotekarni kredit	3,000,000
Trgovački, industrijski i kooperativni kredit	2,000,000
Javne radnje	5,000,000
	F. st. 25,000,000

Za hipotekarne zajmove morat ćemo stvoriti posebne garancije.

Javne radnje ne će se naplaćivati u početku samo porezima. U koliko će se moći izdavati za njih obveznice s određenim otplatama i kamatima, zavisiće o tome, u kojoj će se mjeri javna vrela dohodka moći upotrijebiti za kamate i amortizaciju.

Židovska kolonijalna banka (Jewish Colonial Trust) je žarište za sav novac, koji će se skupiti za stvaralačko djelo kolonizacije i garancija za njegovu razdiobu i upotrebu. Ona se mora preudeliti i proširiti, da bude prikladna za svoje zadatke. Nakon dovršetka potrebnih i neminovnih priprava moramo povisiti njezin kapital od 1,600,000 na 2,000,000 funti sterlinga, koje će upotrijebiti:

1. Za povišenje glavnice Anglo Palestine Company na 1,000,000 funti sterlinga, od kojih će veću polovicu preuzeti sam J. C. T. Na ostatak supkribovano je 120,000 funti. A. P. C. ima da podupire u buduće trgovinu i industriju. Ostali dojakošnji njezini zadaci prenijet će se na nova društva, koja će se u tu svrhu osnovati. Povjerenje, koje je uživala ova banka, koje posvjedočava velika svota uložaka, porast će i očitovat će se u porastu uložaka.

2. Jednako je važan osnutak Hipotekarne banke za gradski i sesoski kredit. Ova mora biti u stanju, da izdaje zadužnice do 10,000,000 funti, čim zakoni budu stvorili potrebne preduslove. Tu će J. C. T. imati da namakne sav kapital, a ne samo veći dio, e da u početku isključi uticaj privatnog kapitalističkog interesa da obezbijedi interes nacionalne kolonizacije. Detalje toga plana ispituje odbor stručnjaka. Za početak snuje se banka s akcijskom glavnicom od

1,000.000 funti, od kojih će se uplatiti 20 do 25% kao dostatni iznos za izdavanje zadužnica.

3. Za olakšanje rada radnika i zanatlija organizovanih u kooperativnim grupama trebat će 80.000 funti, koji fond imala bi, koliko je moguće, namaknuti sama organizacija radnika i zanatlija.

4. Nova društva. Polovica glavnice J. C. T.-a trebat će za druge svrhe. U prvom redu za osnivanje društava za izvedbu javnih radnja, nakon što se budu predložili konkretni planovi.

Razmjerno mala svota od 2,000.000 f. potrebna je za J. C. T. i A. P. C. za izvedbu financijske priprave, koja svota mora biti u našim rukama, kad bude ustanovljen Mandat. Ona će služiti osnovkom za daljnje financijske planove. Dostora kanimo federacijama objaviti daljnje prijedloge za izvedbu tih važnih planova.

• London, u decembru 1919.

Cijonistička egzekutiva,
Palestinski departman.

Julius Simon v. r.

Iz židovskog svijeta.

Prilike u Poljskoj. Poljski državni sabor zaključio je — uz saradnju poljskih židovskih socijalista i asimilanata! — zakon, po kome je nedjeljni počinak obligatoran i za Židove, ma da im je mirovnim ugovorom garantovana subota kao dan počinka.

U razgovoru između Sir Stuart Samaela i Paderewskoga, poljskog ministra predsjednika, reče potonji, da je poljska vlada spremna Židovima dati jednaka prava, ali u pretpostavi, da se smatraju Poljacima, dobrim poljskim građanima, spremnima, da vrše sve svoje dužnosti prema zemlji. Potužio se na tužbe Židova protiv Poljske, koje oštećuju interese zemlje. Sir Stuart uzvrat, da Židovi za cijelo ne bi rekli ni riječi protiv Poljske, kad bi bili obezbijeđeni u njoj i kad bi se kaznili oni, koji ih napadaju. To nije bio slučaj i Židovi su se napadali i pljačkali beskažljivo. Prirodno je dakle, da su digli svoj glas na protest. Na primjedbu Paderewskoga, da su Židovi trpili zajedno s ostalim pučanstvom, odgovori Sir Stuart, da Židovi ne traže posebni privilegija, ali traže, da se s njima postupa kao s ljudima a ne kao s psima. Kad bi se bilo kaznilo nekoliko zvaničnika, koji su napastovali Židove, oni se ne bi smatrali nezaštićenima te bi slobodnije disali. Bojkot malih židovskih obrtnika lišio ih je njihove zarade i dovodi do boljševizma. U pogledu medjelnog počinka žali Sir Stuart, da država kažnjava religiozne Židove, koji su uvijek bili klasa poslušna zakonu i koji će biti primorani, da ili odnemare svoju najsvetiju instituciju, sabat, ili da trpe ekonomski. Na pitanje Paderewskoga, kako je u tom pogledu u Engleskoj, reče Sir Stuart, da ondje, gdje je mješovito pučanstvo, židovsko i nežidovsko, oni moraju zatvoriti radione na nedjelju, ali u židovskim četvrtima mogu Židovi na nedjelju raditi.

Prilike u Ukrajini. Ukrajinska vlada izjavljuje: Preuzeće zaštite Židova, koji staju na području ukrajinske države, po Americi pozdravlja ukrajinska vlada s najvećim zadovoljstvom. Ona spoznaje, da je pored najbolje volje sa svojim oslabljenim silama samo nedostatno u stanju, da to čini, jer

joj u jednu ruku nametnuta obrana od provala neprijateljskih vojski oduzima mogućnost, da uzdrži mir i red, a u drugu ruku ograničuje se neprijateljstvo protiv Židova gotovo samo na područje, koje usljed invazije nije pod vlasti ukrajinske uprave (Nama nije poznato, da bi američka vlada bila preuzela zaštitu Židova u Ukrajini. Lansing je samo izjavio delegaciji američko-židovskog kongresa, da se sav civilizovani svijet pridružuje protestu Židova.)

Pogrom u Kijevu. „Židovskoj novinskoj centrali u Zürichu“ stigla je listina Židova, koji su usmrćeni za pogroma od 16. do 20. oktobra u Kijevu. Listina sadržaje 121 ime.

Pokolji Židova u Ugarskoj. Dopisnik „Az Esta“, koji je bio odaslan u Kecskemet, javlja svome listu: Natporučnik Hejjas, komandant Kecskemeta, organizovao je oružanu rulju antisemita, dao je po njoj izvesti iz zatvora 31 komunista od kojih su 23 Židovi te je odveo zajedno s njima još 28 Židova iz grada. Od tih osoba našlo ih se 22 ubijenih, ostali su netragom iščeznuli. Postoji opravdana sumnja, da su i oni ubijeni. Ubijeni su potpuno opljačkani. Nekoliko dana za tim napala je ta rulja voz iz Lajosmizse u Budapešt te je prisilila petoricu židovskih putnika, da izađu, na što su ustrijeljeni i opljačkani.

7. decembra održala je antisemitska stranka u Budapešti veliku skupštinu. Iza toga provalila je rulja u redakciju socijalističke „Nepszave“ i „Az Esta“ te su uništili sav uređaj, a rukopise bacili na ulicu. Vijesti o pokoljima stižu neprestano.

Antisemitizam i krštenja u Ugarskoj. Antisemitski pokret preoteo je maha u cijeloj Ugarskoj. To nije više djelo nekolicine agitatora; sve stranke, sve iole istaknutije osobe ujedinile su se u zahtjevu, da se apsolutno isključe Židovi iz političkog, ekonomskog i kulturnog života u Ugarskoj. Učinak na Židove u Ugarskoj je različit. Nikoji nasrt na Židove nije ih zatekao toliko nezaštićene i nepripravne. Za najvećih pogroma i najstrašnijih kriza Židovi u Poljskoj, Rusiji i Ukrajini nijesu gubili nade u pomoć. Ni u najmračnijim časovima nijesu pomišljali na to, da se spasu bijegom iz židovstva; jer su ispravno osjećali, da je to židovstvo, za koji su patili, jedna sila, koja će ih spasiti. Madžarski Židov nema te vitalne nade. Za njega nema židovske solidarnosti, židovskog osjećaja zajedništva. On je bio cijelim životom vezan s Ugarskom; a sad se ta Ugarska obraća protiv njega. On očajava, a očaj stvara samoprijezir. Bankrotiravši u pogledu moralne snage napušta borbu te se krsti. Epidemija krštenja hara u Budapešti, mlado i staro, muško i žensko, trči k vodi. Ako tako potraje, svaki će Židov u Budapešti biti doskora pokršten.

Tužni događaji u Ugarskoj dokazuju, kako konac čeka židovske grupe, koje uporno odbijaju narodni duh.

(„The Zionist Bulletin“.)

Galički Židovi u Budapešti. Ministarstvo je posvetilo pažnju pitanju galičkih bježunaca te je sekretar unutrašnjih posala Beniczky predložio, da se sve osobe, koje su galički i rusko-poljski građani, smjeste u internirski logor. Ministarstvo je, dakako, prihvatilo ovaj prijedlog.

Njemačka prema izgonu useljenih Židova. U jednoj naredbi ministra unutrašnjih posala u Njemačkoj kaže se: „Za sad i nadalje brane razlozi čovječnosti, da se istočni Židovi, koji se već nalaze u zemlji, sve ako su se uselili obišavši pogranični zatvor bez propisanih legitimacija i bez dozvole za useljenje, prisilno izagnaju u zavičaj, jer bi tamo prema sadašnjem stanju prilika bili izvrgnuti neposrednim opasnostima za zdravlje i život. Da se uklone okrutnosti kod izгона, neka se odustane od njega, ako koja od priznatih židovskih pomoćnih organizacija preuzme skrb za dotičnika tako, da ne pada na teret javnoj skrbi za siromašne ili neuposlone. Prije svake odredbe o izgonu ima se dati židovskim pripomoćnim organizacijama prilika, da zaštite interese dotičnika. Ima li se izgon izvršiti radi neuposlenosti, on je dopušten samo onda, ako je židovskoj pripomoćnoj organizaciji dan rok za davanje radne prilike, pa ako je taj rok bez uspjeha istekao...“

Pogromska propaganda u Rumunjskoj. Vlada generala Vaitojano bila je dala pribiti u svim mjestima u Rumunjskoj velike plakate s naslovom „Crvene bestije“, u kojima se kaže, da su boljševici samo Židovi i da valja voditi boj do skrajnosti protiv njih. S istim sadržajem štampala se brošura u državnoj štampariji u Bukareštu. Posljedice su tu: došlo je do pogroma. U mjestu Adjud napao je poručnik Constantinesco sa svojom momčadi židovsko pučanstvo, mnoge je Židove dao tući i okrutno mučiti. Židovsko pučanstvo u Rumunjskoj u velike je zabrinuto, jer se boji, da je taj pogrom signal za opći pogrom, na koji raspiruje partija Bratianu-ova i ostale antisemitske skupine.

Grčka vlada prema pogromima Židova. U grčkoj komori izjavio je poslanik Gofinas svoj protest protiv zločina počinjenih protiv Židova u pojedinim istočnim zemljama te je zamolio ministra spoljašnjih djela, da civilizovanom svijetu saopći prijekor radi tih zločina. Politis izjavljuje na to, da će pisarna komore saopćiti govornikovu želju spoljašnjim parlamentima. Vlada je posve sporazumna s govornikovim protestom pa je predsjednik, ministarstva, kadgod se nadala prilika, ujedinio svoja nastojanja s nastojanjima drugih vlada za zaštitu Židova. Ministar podsjeća na naklono držanje vlade prema Židovima i na svoje simpatije prema naperzanjima Židova za židovskom Palestinom.

Iz cijonističkog svijeta.

Emir Fejzul i cijonizam. Prije svoga odlaska na Istok upravio je emir Fejzul ovo pismo g. Herbertu Samuelu:

Dragi g. Samuel, — ja sam vrlo sretan, što sam doznao, te ste iskoristili priliku druge godišnjice proslave Balfourove deklaracije, da raspršite nesporazumak, koji je nastao publikacijom moga intervju-a u „Jewish Cronicle“ prošloga mjeseca. Čvrsto sam uvjeren, da će uzajamno povjerenje, koje postoji između nas i potpuni sklad naših gledišta, koji je omogućio savršeni sporazum između dra Weizmanna i mene, u buduće spriječiti slične nesporazumke i uzdržati između nas onu harmoniju, koja je tako potrebna za uspjeh naše zajedničke stvari.

Primate, moj dragi gospodine, uvjerenje moga najvećeg poštovanja. **Fejzul.**

Samuel je u svom govoru u londonskoj opera house 2. novembra spomenuo svoje razgovore s emirom, koji je rekao, da je imao dojam, da je njegovo mnijenje izazvalo nazor, kao da je htio zauzeti stajalište protiv neposrednog ostvarenja židovske države u Palestini. No to bi, kako su cionističke vodje potpuno spoznale, bio nepodesan prijedlog. Emir je, reče Samuel, javno izjavio svoje pristajanje prijedlozima (proposals), koji su cionistički predstavnici iznijeli pred konferenciju mira, i njegovo je stajalište ostalo nepromijenjeno, („The Zionist Bulletin“).

Odgoda bazelske konferencije. (Zvanično) U sjednici Akcionog Odbora od 22. decembra odlučeno je, da se odgodi godišnja konferencija, koja je bila određena od 18. do 23. januara za Bazel. Ovu je odluku izazvala obavijest, da delegati Ujedinjenih Država, Kanade, Južne Rusije i drugih zemalja ne će biti kadri, da stignu na vrijeme u Bazel; sa druge strane činjenica, da će rasprave u pogledu palestinskog pitanja u vezi s turskim ugovorom vrlo vjerojatno početi — usuprot prijašnjoj predmnjevi — u tečaju januara o. g. Pod ovakim prilikama bilo bi onim vođama, koji su angažovani u političkom djelu, nemoguće pribivati konferenciji.

Sjednici su pribivali Sokolov i dr. Šmarja Lewin od Užeg Akcionog Odbora; zatim dr. Nordau i svi članovi Velikog Akcionog Odbora, koji borave u Londonu („The Zionist Bulletin“).

Univerzitetaska konferencija. Iz istih razloga, s kojih se odgodila godišnja konferencija u Bazelu, morala se odgoditi i konferencija za jevrejski univerzitet. No pripravní rad ne miruje. Uzgojni departement cion. organizacije stupio je u vezu s velikim brojem židovskih učenjaka, koji su obećali svoju saradnju: uz lorda Rothschilda prof. Achille Loria, glasnogovornik ekonomista u Torinu; senator Vittorio Pollaco, univ. prof. u Rimu, prof. V. Rosenheim fiziološkog laboratorija u Teddingtonu; prof. Landau univerziteta u Göttingenu, prof. A. Levi iz Ferrare, prof. Büchler i dr. Daiches od Jew's College u Londonu, prof. Yahuda univerziteta u Madridu i prof. Cohen univerziteta u Leedsu.

Zatim su obećali učestvovanje u konferenciji: glasnogovornik fizičar prof. Albert Einstein, psihoanalitičar S. Freud, geheimerat prof. dr. Leopold Landau te profesori Ornstein (Utrecht), Ehrenfest (Leiden), dr. Epstein (Zürich), Dessau (Firenca), R. Almagia (Rim). Nadalje: dr. Franz Oppenheim (Frankfurt), Salz (München), Morgenroth (Kohov institut), Friedmann (Berlin), Landau (Bern), Ehrmann (Wien), orijentalista Sobernheim, matematičar dr. Berliner (Bern) i Torozynier. Listina je nepotpuna, jer su pozivi francuskim učenjacima zadocnili i nijesu još stigli odgovori iz Amerike, Palestine i drugih udaljenih zemalja.

Ugledni učenjaci pripravljaaju izvještaje i memoranda u pogledu svojih fakulteta: Zimmera (univerzitet Wales) za literaturu, dr. Brodecki (univerzitet Bristol) za fizičke znanosti, Goldzieher (Budapest) za orijentalne nauke, prof. Cha-

jes (Wien) za jevrejski. Vrhovni sudski oficir u Palestini, pukovnik Norman Bentwich pripremao je memorandum za pravni, dr. A. Ruppina za ekonomski fakultet, a Jewish Economic Institute za studij sredozemnih zemalja.

Dr. Weizmann, koji za koji dan dolazi iz Palestine, donijet će potpunu obavijest o položaju u Palestini u vezi s pitanjem univerziteta i detaljne nacerte izradene po njegovim uputama. Konačna osnova izradit će se do sazova konferencije u podesno vrijeme. („The Zionist Bulletin“).

Dr. Nordau u Londonu. Dr. Maks Nordau pribivao je sastanku Akcionog Komiteja u Londonu 16. decembra, gdje ga je toplo pozdravio Dr. Šmarja Lewin. U odgovoru izjavio je Nordau, da stavlja sve svoje sile na raspolaganje vođama. On ne nalazi nikakvih protivština prema njima u načelnim stvarima. Svatko mora da pomogne savjetima, djelom i kritikizmom, koliko je potrebno. Svi moraju da sačuvaju najpotpuniju vjeru u konačni trijumf cionizma. Cionističke vodje dobit će priznanje, da su zahtijevale za židovski narod, što najviše mogu.

Sutradan 17. decembra sakupilo se u dvorani za konferencije čitavo činovništvo Centralnog ureda, da sasluša Maksa Nordau-a. Nakon kratkog pozdrava gosp. S. Marksa od upravnog komiteja i M. J. Lande, načelnika novinskog i publicitetskog odsjeka, u kojemu je potonji pozdravio u ime činovništva dra. Nordau-a i izrazio svoje veselje s njegove prisutnosti želeći mu dug život, zdravlje i svako dobro, odgovorio je dr. Nordau duboko ganut kratkim govorom. U početku istakao je nazočnost tako velikog broja gospodja, što ga veoma raduje, jer je cionizam uvijek priznao jednakost spolova. Ističe, da će domala početi nova era, obilježena izgledom istinskog ostvarenja cionističkih ideala. U tome je sreća svih nas; tome cilju posvećujemo svi svoje najbolje energije i naprezanja. On, Nordau, ostao je nezaražen od epidemijske zaraze nerada, koja se proširila po svijetu i on je ponosan, da je i opet u stanju raditi za veliku stvar.

19. decembra primio je Nordau velik broj predstavnika britskog novinstva, kojima je prikazao sadašnje stanje cionizma primijetivši, da Židovi gledaju u Englesku kao u Mesiju.

Dr. Nordau i englesko novinstvo. Dne 19. decembra 1919. primio je dr. Maks Nordau zastupnike engleskog novinstva. Vijećnica centrale cionističke organizacije u Londonu bila je dupkom puna urednika i dopisnika i novinara, koji su zastupali najvažnije engleske i židovske novine. Nordau učinio je dubok dojam na sve prisutne. Brzo je odgovorio na sva pitanja u glatkom čistom engleskom jeziku. Govorio je patosom proroka i temperamentom mladoga čovjeka. Bio je pun šale, humora i dosjetaka, koje su oduševile slušatelje i izazvale udivljenje.

Osobiti interes pobudilo je stajalište Nordau-a prema Balfourovoj deklaraciji. „Velikodušnost Engleske“, rekao je među ostalim lijepim riječima govornik, „pobuđuje u nama osjećaj, da se nakon dvije-tisućljetne noći približava konačno svijetliji dan.“ Mislili smo, da će naš mesija biti jedna osoba, ali sad osjećamo, da će to biti kolektivno jedinstvo, a ime će mu biti Engleska.

Židovski narod imao je već puno lažnih mesija, no uvjereni smo, da s Engleskom ne ćemo praviti isto iskustvo kao s lažnim mesijama, jer bi razočaranje bilo preveliko.

Na pitanje, da li bi bila moguća u Palestini židovska vlada, odgovorio je dr. Nordau: Kad bi nama rekla Velika Britanija: „Mi smo mandatari, evo vama Palestine“, svijet bi se čudom čudio, kako bi brzo židovski narod sastavio vladu u Palestini.“ Već se sad vodi borba i žestoka je konkurencija, primijetio je smiješeći se Nordau, između ljudi, koji hoće da zauzmu vladina mjesta.

Senzaciju izazvala je izjava Nordau-a, da svi Židovi, koji bi se htjeli nastaniti u Palestini, a nijesu to u stanju, dobiju pravo da steknu židovsku narodnost i u onim zemljama, gdje stanuju.

Kao granice Palestine traži dr. Nordau na sjeveru brdo Hermon, na jugu Egipat, na zapadu Sredozemno more, a na istoku Huran do bagdadske željeznice.

Sve engleske novine posvetile su strom vođi cionističkog pokreta tople članke i notice. „Daily Maily“ nazivlje ga „patrijarkom Izraela, s kojim se mogu dičiti Židovi.“ Tko s njim dolazi u doticaj, veli isti list, ponese sobom dojam silno jake i velike osobnosti.

„Evening Standard“ piše: „Nordau govorio je o budućnosti Palestine jezikom proroka. Klasični i biblijski citati mijenjahu, a nadopunile su ih izjave znamenitih muževa.“

Pa i asimilantski „Jewish Guardian“ označuje dolazak Nordau-a u London znamenitim događajem.

Čuvanje cionističkih dokumenata. Otkako je održan prvi cionistički kongres, prije 22 godine, nastojalo se, da se najvažniji cionistički dokumenti brižno sakupljaju i čuvaju. Noviji se dokumenti čuvaju u Londonu, starije, iz vremena, kad je Akcioni Odbor bio redom u Wienu, Kölnu, Berlinu, sada ispituje jedan strukovnjak. Jedan od problema, koji se pretresaju, jest, kojim sredstvima bi se spisi sačuvali u palestinskoj klimi, kamo će se konačno prenijeti ti arhivi. (The Zionist Bulletin“).

Engleski glas o cionizmu. U listu „Jewish Guardian“ Lige britskih Židova, koja je protivna cionizmu, nalazimo intervju s pukovnikom T. E. Lawrence-om, jednim od engleskih savjetnika Emira Fejzula. — U uvodu se priznaje odlučnim pristašom cionizma. Smatra Židove prirodnim importerima zapadnjačkih impulza, koji su toliko potrebni zemljama blizoga orijenta. Židovi će po svome blizome rodbinstvu s orijentalnim narodima moći da rade zajedno s Arapima za moralni i politički razvitak moderne semitske rase, koja se prostire od Perzijskog zatona do Sredozemnoga mora. Ali prije svega treba da postanu Palestinci. Prva će generacija sačuvati karakter zemlje i sredine, iz koje se uselila. Ali njihova djeca počinju se osjećati Palestincima, a val cionizma, koji prolazi civilizovanim svijetom, ojačat će ovaj osjećaj i učiniti, da postanu orijentalci te da ne ostanu i nadalje okcidentalei. Opozicija protiv cionizma i slaboće, od od kojih još boluje, potrajat će tako dugo, dok se njegove centrale budu nalazile u Londonu, New-Yorku, ili Parizu, a ne u Jeruzalimu. Osnatak židovskog univerziteta izvršna je stvar, ali nedostatna. Intelktualne

vode cionističkog pokreta treba da žrtvuju sve svoje interese na Zapadu, materijalne i duševne, onda će prestati protivština Arapa, koja je čisto politička, a nije ekonomska, jer ta se protivština osniva na krivoj predmnjevi, da cioniste traže od konferencije mira vladu u Palestini za Židove, ma da oni čine samo 10% palestinskog pučanstva. Arapi će blagodariti Židovima, ako razviju vodene sile zemlje, grade željeznice i luke, povećaju obradivu površinu, osnuju nove industrije i privrede. Kako će se Židovi baviti drugim granama gospodarstva no Arapi, bit će isključena opasnost interesnih konflikata. Može se nadati, da će u drugoj ili trećoj generaciji skladno saradivati.

Prestanak kopenhagenskog cionističkog ureda. Dne 31. decembra obustavio je kopenhagenski cionistički ured po odredbi egzekutivnog odbora cionističke organizacije u Londonu svoje djelovanje.

Adolf Stand 20. decembra umro je u Beču iza duže teške bolesti srca Adolf Stand u 50. godini. Adolf Stand, jedan od prvih cionista Galicije, bio je od osnutka prve cionističke organizacije kroz mnogo godina vođa galičkih cionista, pa je kao njihov zastupnik pripadao Velikom Akcijonom Odboru. 1907. izabrao ga je grad Brody poslanikom za austrijski parlament, gdje je kao član „židovskog kluba“ bio budan branitelj židovskih narodnih prava. Bio je jednako odličan govornik kao i tankočutan esejista. Osobito se njegove rasprave o Herzlu, kod kojih je mogao crpiti iz bogatog vrela ličnih doživljaja, odlikuju dubokom čuvstvenosti i finim darom karakterizovanja. Adolf Stand je osnovao list „Wschod“ u Lavovu i židovski almanah „Rocznik Zydowski“.

Za vrijeme rata boravio je Stand u Beču, gdje je nakon prevrata bio predsjednikom delegacije židovskog narodnog vijeća za istočnu Galiciju. U posljednje doba mogao je radi svoje teške boljetice malo javno djelovati. Uzalud je tražio liječnika u sanatoriju, gdje ga je zatekla smrt.

Cioniste Galicije oplakuju u njemu svoga prvoga i najznatnijeg vođu. Sav cionistički svijet — najpače i cioniste Jugoslavije, koji su imali prilike, da ga u Beču slušaju i da se oduševljuju njegovim velikim govorničkim darom — duboko žali gubitak ove dragocjene narodne energije.

David Schleifera tragična smrt. 16. oktobra, za pogroma u Kijevu usmrtili su čete jednog od najboljih cionista Ukrajine, David Schleifera, koji je saradivao u borbi za narodni preporod svoga naroda od prvih dana cionističkog pokreta te je ostao na svom mjestu do zadnjeg časa svoga života. Ponajprije u Kameneć-Podolsku, a kašnje u Kijevu on je odlučno učestvovao u cionističkom radu te je uživao ljubav i poštovanje svojih protivnika. U isto vrijeme radio je za preustrojstvo židovskih općina u zemlji. U Kijevu je bio prvi židovski mirovni sudija iza revolucije i cionistički kandidat za konstituantu. Bio je član židovskog narodnog vijeća u Ukrajini. (The Zionist Bulletin).

50-godišnjica Izraela Rosova. Dne 29. oktobra prošle godine proslavio je u Jafi Izrael Rosov, član Akcijonom Odbora i cionističkog centralnog odbora za Rusiju, svoju 50 godišnjicu. Rosov pripada orga-

nizaciji od početka, a Akcijonom Odboru preko 13 godina. Isto tako je član direktorija židovske kolonijalne banke. Osobito je zaslužan za cionistički rad u Rusiji. Iza smrti dra. Členova izabran je predsjednikom Centralnog odbora u Petrogradu. U posljednoj godini živo je učestvovao u cionističkim radovima u Londonu i Parizu. Nedavno se preselio u Palestinu. Kod proslave čestitao mu je Dr. Weitzmann u ime Akcijonom Odbora, B. Jafe u ime provizornog egzekutivnog odbora palestinskih židova i Dr. Mosinson u ime Hapoel hacaira.

Iz Palestine.

Novi pothvatj u Palestini. Trgovačka i industrijska sekcija Palestinskog departmana sveudilj dobiva brojne upite o industrijskim i trgovačkim mogućnostima i daje kao odgovor ove informacije.

Jedan od najakutnijih problema u Palestini je krajnja nestašica stanova. Pored malog broja useljenika nije ipak moguće, da se u Jeruzalimu, Hajfi i Jafi nađe stanova i za malu porodicu. Nuždan je dakle što skoriji dolazak građevnih radnika; sve grane građevne industrije imaju dobre izgleda. S toga treba da se bez odlaganja provede pripremi rad oko organizacije tehničkih i finansijskih skupina. S obzirom na prešnost i narav posla treba da se primijeni najmodernije oruđe i spretnan rad.

Izvršni su izgledi za turističku industriju. Prije rata posjetilo je Palestinu na hiljade Evropejaca i Amerikanaca te su ostavili u zemlji više milijuna franaka. Najmanje treba za te turističke oko 600 hotelskih prostorija. Prema tome bi izvrsno prosperiralo jedno hotelsko društvo, bilo jedno s velikim kapitalom ili više manjih, koje bi valjalo stvoriti, da izgrade više prostora hotela u većim centrima, a manje u manjim mjestima. — Kako Palestina ima vrućih vrela i mineralnih voda, vrlo dragocjenih s medicinskog gledišta, mnogi bi ljudi za cijelo voljeli ići na liječenje u Palestinu nego u drugu zemlju. Klimatički je Palestina osobito podesna za zimsko lječilište. Po tome je sigurno, da bi dobro uređena lječilišta dobro uspijevala. — S obzirom na porast židovskih posjetnika Palestine uporedo s njezinim razvojem kao židovske domaje ukazuje se potreba židovske turističke i prijevozne kompanije.

Ovaki pothvati mogu računati na potporu cionističke organizacije, ako im djelovanje bude u skladu s osnovnim kolonizacijom planom i ako se prilagode načelima cionističke organizacije u pogledu nabave zemlje i radnih uvjeta.

Palestina i Sirija. Engleski list „Palestine“ štampa na uvodnom mjestu članak, u kojemu ponajprije donša vijest „Daily Telegrapha“, da je Clemenceau s Emirom Fejzulom sklopio posebnu konvenciju kao dodatak k vojničkom ugovoru od 1. septembra između Velike Britanije i Ujedinjenih država, u kojoj se Fejsul izjavljuje sporazumnim, da se arapske čete u nekim područjima — ne razabire se, kojim — izmijene s franceskima. Zatim članak nastavlja, da je zagovarao pored englesko-franceskog sporazuma i židovsko-arapski. „Židovska Palestina ima dakako najpreči interes na mirnom razvoju susjedne Sirije; toga radi ne može istinski

sporazum između Francuske i Arapa imati boljih prijatelja od cionista. Pri tome je sa stajališta židovske Palestine naravno osobito važno, da se granica između Palestine i Sirije valjano odredi... Osnovna je istina o granicama Palestine ta, da Palestina mora da ima u svojim granicama vode, koje treba za natapanje i za električne uprave: klanac Litani, izvor-voda Jordana i snijeg Hermona. U poredbi s ovim faktorom dovođenja vode samo je od sporedne važnosti nekoliko milja obale više ili manje. Na obali je dakako bitno, da Palestina dobije zaton. Ako i toliku prugu obale na sjeveru, koliko je potrebno za razvitak i za zaštitu luke, koja će da bude najvažnija. S najvećim žaljenjem moramo reći, da vitalna pitanja sjeverne granice nijesu dojako naišla na zvaničnu pažnju, koju zavređuju. Linija, do koje su se povukli engleski garnizoni u Palestini prema sporazumu s Franceskom, ne uključuje u Palestini ni klanca Leontesa (Litania) ni izvor-voda Jordanovih ni snijega Hermonova. To je doduše samo vojnički provizorij, ali dokazuje, da oni, koji su za taj provizorij odgovorni, ne shvaćaju važnosti problema sjeverne granice. Ovaj vojnički red uznemiruje nas to većma, što se sada služe frazom „od Dana do Bersebe“, da se odrede prirodne i pravedne granice Palestine. Opetovano smo istakli, da nema istorijskog ili biblijskog autoriteta za ovakvu odredbu; sjeverna granica, koja ne bi prešla preko Dana, oduzela bi Palestini vodene sile, koje mora da ima, hoće li da ispuni svoj veliki zadatak....

Vode klanca Litani, Jordana i gorja Hermon mogu da koriste prema prirodnom ustroju tla samo Palestini. One su darovi prirode Palestini, najvažniji dio njezine hidrografske baštine... Francezi su više interesovani na obalnoj liniji, a franceski dalekovidni državci moraju još više biti interesovani na dobroj volji židovskog naroda, koja može da bude tako enormno važan politički aktivum... Držanje cijelog židovskog naroda na cijelom svijetu zavisit će možda u velikoj mjeri o tome, kakovo će Franceska zauzeti stajalište prema pitanju židovske Palestine. Držimo, da najbolji duhovi u Franceskoj pravo cijene ove elementarne činjenice. Imamo pravo očekivati, da će engleska državnička mudrost ove stvari još točnije procijeniti, jer je interes židovske Palestine na valjanim granicama istovetan s interesom mandatarske države; a mandatarska država židovske Palestine bit će Velika Britanija“.

Novinski glasovi iz Palestine. Arapsko novinstvo u Damasku upravlja oštre članke protiv cionizma.

List „Hadašot haarec“ pobija tvrdnju, da cionizam radi protiv franceskih nastojanja u Siriji. Ističe, da je prirodno, da nam je sjeverni kraj zemlje veoma drag i da ne ćemo, da se odrekemo toga zahtjeva. Izriče nadu, da je krivo mišljenje, da je Franceska, koja se pridružila Balfourovoj deklaraciji, protivna cionizmu. U povijesti nije bilo slučaja, da Franceska ne bi održala riječi. Dalje se ističe, da se Alžir od g. 1830. Tunis i Egipat od 1882., a Maroko od g. 1904. nalaze pod evropskim protektoratom, pa da evropske sile drže taj protektorat neminovnom potrebom. Ako je tomu tako, kako bi onda zemlje, koje su tek jučer oslobođene od turskog jarma, postigle odmah najviši stupanj samostal-

nosti? Ako bi Francuska, koja je pokazala toliko kolonizatorne sposobnosti, dobila mandat nad Sirijom, mi bismo se tome od srca radovali. Mi smo protivnici asimilacije, naš je jezik zajednički i mi držimo, da će se on s vremenom natjecati s evropskim jezicima na polju znanosti, literature i u poslovnom svijetu cijeloga bližega orijenta. Ali dok trebamo evropske jezike u orijentu, ne ćemo da pogoduemo jednome ili drugome jeziku. Za svoju sjevernu granicu borit ćemo se, bude li nas se na to sililo, s duševnim oružjem do kraja. Ali svome velikome susjedu u Siriji unutar pravih sirskih granica, dovikujemo: Da ste zdravo u miru i blagoslovu“.

Zabrana useljivanja u Palestinu. (Zvanično). Cijonistički centralni ured saopćuje, da je informiran od vojničkog dozvolbenog ureda (Military Permit Office) da se do daljnjih uputa glavnog kvartira u Egiptu ne mogu dati dozvole za Egipat ili Palestinu. Ima nade, da će se ova zabrana vrlo skoro dignuti. Obavijest o tome objavit će se zvanično u Bulletinu.

Prirodni fosfati u Palestini. Niže vrste fosfatskih pećina i sedimentarnih naslaga u znatnoj količini kao i naslaga u žilama visoke kvalitete nalaze se između Es-Salta i Amana na istoku od Jordana. Poznate zalihe iznašaju 3,500.000 tona. Sedimentarne naslage sadržaju 48%, a one u žilama 77% trikalcijevskog fosfata. — Koncesiju za eksploataciju ima jedno talijansko društvo.

Židovsko tehničko društvo u Palestini razvija živu djelatnost, koja je u vezi sa jakim napretkom gradnja u zemlji. Po društvu osnovani kurzovi za risače i geometre nastaviti će se i proširiti kurzom za početnike. Troškove nosit će dijelom palestinska komisija, dijelom slušaoci. Predaje se matematika, crtanje, građevna nauka, geometrija i tehnička mehanika, sve to jevrejski.

Jevrejsko-jurističko društvo u Jeruzalimu. 1. januara osnovalo se u Jeruzalimu jevrejsko jurističko društvo, koje otvara jurističke znanstvene kurze u cilju da židovsko pučanstvo uputi u načela židovske pravne nauke i u zakone, koji vladaju u Palestini. Osobito će se važnost polagati na zakonarstvo o zemljištu.

Hajfa. Jevrejska realka lijepo napreduje pa su se radi nestašice prostora morali nekoji razredi urediti u pučkom domu. Nastava proširit će se i na ratarstvo. Gradjevni pokret lijepo napreduje, među ostalim gradi se veliki hotel, zatim veliki magazini za robu i niz posala za uvoz i zvoz. — Stambeno pitanje je kritično naročito, jer su mnoge stanove zapremile vojničke oblasti. Složila se grupa zanatlija i trgovaca, da osnuje blizu Jafe mali vrtni grad.

Anglo Palestine Company razvija blagotvornu djelatnost za unapređivanje židovske kolonizacije davanjem kredita. Omogućila je uspostavu trgovačkih veza s Egiptom, a kolonijama nabavu potrebnih materijala naročito petroleja, ulja i ugljena, koje je stavila na raspolaganje britska vlada. Ulošci banke u njezinim osam podružnica u Palestini narasli su u prvom polugodištu 1919. od 425.147 na 650.774 egipatskih funti.

Sitne vijesti iz Palestine. Prva podjela ratne odštete. Britske su vlasti dale prvu ratnu odštetu za štete nanešene ratom stanov-

nicima male kolonije „Givat Saul“ kraj Jeruzolima, većinom nastavane od Jemeničana. Britske su vlasti odlučile dati potpunu odštetu za štetu počinjenu po njihovim četama. Odšteta koloniji Givat Saul iznosi 1446 funti šterlinga na osnovu nalaza cijenističke komisije. Kolonisti su počeli popravljati kuće i domala će kolonija zadobiti normalnu sliku.

— Radni odbor. Cijonistička organizacija stvorila je radni odbor da istraži uvjete u raznim zanimanjima i da iznađe nova vrela privrede.

— Mišpat Hašalom (Židovsko mirovno sudište) osnovan je prvi put s pomoću cijonističkog ureda 1910. te je sastojao od 23 člana. U decembru 1917. odlučeno je osnutak vrhovnog mišpata hašalom za cijelo židovsko pučanstvo u Palestini. Danas ima 23 ovakva sudišta, koja su riješila do jula 1601 spor,

Vrhovni mišpat hašalom sastoji od 15 članova izabranih po prvoj pripravnoj skupštini. On je prva instancija u stvarima velikog općeg zamašaja i sporovima između kolonija ili institucija. Inače je prizivni sud. Sjelo mu je u Jafi.

Sudske pristojbe iznašaju 1% od vrijednosti spora, najmanje 2 šilinga.

— Bečki „halucim“ na putu u Palestinu. 47 halucim, koji su kroz 10 mjeseci radili na selu blizu grada, dobilo je nedavno dozvolu, da otputuju u Palestinu, pa su već otputovali preko Trsta.

— Prvi jevrejski brod „Hehaluc“ pušten je u more u Hajfi.

Iz Jugoslavije.

Skupština zagrebačke mjesne cijonističke organizacije obdržavala se dne 6. siječnja o. g. u dvorani „Kola“. Skupštinu otvorio je g. Lav Stern, koji je interimno dio poslove mjesne organizacije. Pozdravivši sve prisutne predaje riječ g. Alfredu Singeru, za njegov referat o „stanju cijonističkog pokreta u opće“.

Govornik crtao je jasnim potezima sve događaje u pokretu počevši od Balfourove deklaracije, kojom je nastala nova faza u cijonističkom političkom životu, prikazujuć dalje rad naših vođa na mirovnoj konferenciji i važnost časa, u kojem se sada kod sklapanja mirovnog ugovora s Turskom imade diplomatski riješiti palestinsko pitanje. Nakon predočenja svih mogućnosti razvitka židovske Palestine u gospodarstvenom, trgovačkom, tehničkom i kulturnom pogledu i velikih zadataka, što ih treba izvršiti, da se sve te mogućnosti iskoriste, završuje g. Singer svoj kratki ali jezgroviti referat sa riječima Weizmannovim: „Što god mirovna konterencija zaključila, Židovi poći će u Palestinu!“

G. Lav Stern govorio je na to o lokalnim cijonističkim prilikama, koje se u prošloj godini nisu razvijale usporedo sa prilikama općeg pokreta, već su u mnogome zaostale iza uspješnog napretka, kojim je godina, nakon zemaljske konferencije, bila započela. Broj dosada upisanih šekela manji je od lani, a za narodni fond trebalo je mnogo veću svotu sakupiti. Poziva sve prisutne, da jednom odrješito prionu uz cijonistički rad, za koji u svako vrijeme postoji „pravi čas“. Svjetska organizacija zahtijeva od cijonista Jugoslavije za god. 1920, doprinos od preko tri milijuna kruna za narodni fond, pa da se samo donekle taj iznos dostigne, treba za to sve sile svakog pojedinog cijoniste.

Iza referata g. Sterna izabran je ovaj odbor: Predsjednik Eugen Berl, tajnik Ing. Zlatko Rosenberg, blagajnik Gabriel Tagleicht, povjerenik za N. F. Makso Borovitz, odbornici Dr. Žiga Bril, Žiga Hacker, Rikard Stern, Hilda Freibergger. Za konferenciju u Bazelu izabrani su kao delegati gg. Dr. Hugo Spitzer. Simo Spitzer, Braco Poljokan, i za zamjenike Dr. Pinkas Keller, Moric Finzi. — Sve dopise i pošiljke za „mjesnu cijonističku organizaciju“ umoljava se upraviti na naslov tajnika Ing. Zlatko Rosenberg, Zagreb, Trenkova ulica 6.

25-godišnji jubilej kantora Neumanna u Zagrebu. U subotu, dne 3. januara o. g. proslavio je kantor Žiga Neumann 25-godišnji jubilej svoga službovanja. Svečanoj službi božjoj, koju je služio svečar, pribivalo je ukupno predstojništvo bogostovne općine te brojno građanstvo. Svečaru čestitao je srdačnim riječima g. nadrabina dr. Hozea Jacobi, a nadkantor Josip Rendi čitao je svečaru posvećeni mišeberah. Kantor Neumann zahvalio je duboko ganut predstojništvu i općinstvu na iskazanoj susretljivosti lijepom jevrejskom zahvalnicom. Za vrijeme svečane službe pjevao je g. nadkantor s korom psalam 29. Svečaru stigle su sa svih strana brojne čestitke, kojima se i mi pridružujemo.

Hanuka-svečanost u Zemunu: Jevrejsko prosvjetno društvo u Zemunu priredilo je dne 27. prosinca prošle godine svečano makabejsko veče, koje je u svakom pogledu sjajno uspjelo. Na čelu rasporeda stajale dječja pozorišna igra; djeca bila su predstavljajući, a mladići, jedva poodmakli iz djetinske dobi, bijahu: autor redatelj i scenograf (Djaci, A. Vajs, E. Serenji i O. Bihali). Davale su se „Drevne priče“. Mora se priznati, da samo iz razvite mašte i rano sazrele intelektualnosti mladenačkih duhova niču takve ideje, podstrekane živim plamom mladih srdaca, kojih svaki kucaj znači: Židov sam! . . .

Zatim je slijedilo recitovanje „Hanuka svijetle“, gdjice H. Rosenberg i g. M. Rosenfelda uz melodramatičku pratnju glasoviru gdjice S. Haim, te je bilo burnim pljeskom popraćeno. Nakon odsviranja Canićevih „đavolskih plesova“ te Tagleichtovog kvinteta „Sveta zemlja“ na tamburama, slijedila je scena iz komične opere „Pustinjakovo zvono“, koju su dražesnim prikazivanjem i dobrim pjevom izvodili gđa H. Brandeis (sopran) i gdjica I. Hercl (alt). Na glasoviru ih je skladno pratila gdjica M. Stoos pl. Veliko iznenađenje pobudio je balet „Djevojačke hiri“ izveden po gdjici Terry Singer, u solu, i 12 djevojčica. Ples sastojeci se od 5 gracioznih sličica, vješto je izveden te osobito se dopao, tako da je ponovno odigran. Nakon toga je odsviran trio iz Weberovog „Oberon“ a i Mendelssohnove „Pjesme bez riječi“ od g. dr. A. Schön (gusle) g. Dragić (čello) i gdjice S. Haim (glasovir), koji su vještačkim izvađanjem stvarali pravu komornu glazbu. Na koncu je gđa H. Brandeis poznatim svojim zvonkim glasom otpjevala Konjovičevu „Pod penderi“ Vilharove „Ukazi“ i Albinijevu „Prvu pjemu“. Veče je pružilo pravi umjetnički užitek, a zasluga je to već iskusnog priređivačkog odbora, na čelu mu samoga predsjednika prosvjetnog društva dra F. Hercoga.

Osijek. Dne 14. decembra držao je na poziv ovdašnjeg židovskog nacionalnog društva David Albala prekrasno svoje predavanje o židovskom pitanju. Neodoljivom je logikom snažnim svojim temperamentom i vanredno lijepim svojim jezikom rasplamtio cijelo općinstvo, ganuo ga mjestimice do suza i oduševio za narodni naš pokret. Dojam je govora bio velik a da je djelovao i na nežidove, dokazuje članak u Jugu, otisnut u jednom od zadnjih brojeva „Židova“ a potječe po svoj prilici iz uglednog pera visokog državnog dostojanstvenika. Tom je zgodom sakupljeno za Ž. N. F. 1900 K, kojim novcem unosi židovsko nacionalno društvo u zlatnu knjigu, a višak namijenjen je osnutku maslinovog gaja na ime dra Albale te se ovim putem umoljavaju svi sumišljenici da i svoje prinose namijene toj svrsi.

Poslije podne istoga dana priredilo je omladinsko društvo „Kaveret“ u židovskoj čitaonici u čast odličnoga gosta vrlo uspješno svečano sijelo, na koncu kojega je Dr. Albala zanosnim riječima sokolio omladinu na daljnji rad.

Na večer je obzirom na predstojeće izbore za gradsko zastupstvo održana izborna skupština, na kojoj bi jednoglasno zaključeno, da Židovi imaju postaviti samostalnu kandidatsku listinu kojoj imaju biti na čelu Dr. Hugo Spitzer, Fritz Lederer, i Adolf Mahler.

16. decembra priredilo je nacionalno društvo makabejsku svečanost sa vrlo biranim umjetničkim programom te je zabava i moralno i materijalno vanredno uspješna.

Zaruke. Naš odlični sumišljenik gosp. profesor Josip Szemnitz zaručio se s gospođicom Stern, zaslužnom predsjednicom židovskog djevojačkog društva Mirjam“ u Bjelovaru. Srdačno čestitam!

Primjetbe k statistici Židovskog Narodnog Fonda.

Izkazani ukupni primici povjereništva Židovskog Narodnog Fonda za Jugoslaviju u godini 1919. premašili su iznos od 470.000 K. S prihodima od makabejskih svečanosti, koji nam nijesu na vrijeme stigli, pa s toga nijesu mogli unići u statistiku, prinosi su prevršili 500.000 K, dakle iznos, koji smo preliminirali za minulu godinu. No kad smo tu svotu ustanovljivali, nijesmo računali s tolikim pogoršanjem valute, kakovo je sve to više bivalo tečajem prošle godine. Pa osobito s obzirom na to ne zadovoljava ovaj iznos. Međuto smo upoznali omašne brojke, koje su pomnijim proračunavanjem ustanovljene kao minimalne potrebe za obnovni rad u Palestini. Drugdje, a najpače u centrali ne prestaje se upozoravati na vanredno zamršeni zadatak, koji u tome obnovnome radu čeka naročito židovski narodni fond, kao narodni instrumenat za nabavu zemljišta u narodnoj domaji za sav židovski narod i za pripravu te narodne zemlje. Ovo shvaćanje kao da još uvijek nije dostatno prodrišlo u svijest Židova Jugoslavije. Inače ne bismo mogli razumijeti učestvovanje razmjerno malenoga broja prinosnika u doprinosanju za židovski narodni fond, koje sebi možemo tumačiti jedino tako, da se Židovski narodni fond još uvijek shvaća s filantropske strane, a davanje za nj kao akt dobre volje pojedinaca. Ovo davanje mora da postane »mievca« u najpotpunijem značenju te riječi kao svete dužnosti. Ova-

ko treba da ga shvate poimence povjerenici, a oviako i davaoci. Neka se ne smotne sama, da je Židovski narodni fond najodličnije od onih sredstava, kojim ćemo privesiti u život židovsku narodnu domaju u Palestini.

Promotrimo li statistiku potanje, vidjet ćemo, da su četiri mjesta: Zagreb, Osijek, Sarajevo i Beograd dala preko 218.000 K, t. j. preko 46% ukupne svote. Ova mjesta i inače doprinosaju za sve moguće židovske institucije. Prema tome se u prvi mah svota prinosa iz njih ukazuje relativno povoljnom, jer broj Židova u ta četiri mjesta ne iznaša ni 40% svih Židova u kraljevstvu SHS. Povoljni razmjer tih prinosa osniiva se ipak više na tome, što druga mjesta nijesu postigla onih rezultata, koji bi se dali postići sustavnim radom i svjesnom spoznajom dužnosti davanja. U opće se opaža, da se sabiranje previše prepušta slučajnim i individualnim inicijativama, dok jedino jedan sustavni, tako reći porezni sistem može da dovede do onakovih rezultata, po kojima bi se spoznalo, da je svjesni udio Židova u općoj saradnji oko narodne domaje dovoljno ugledan, e da se može respektovati kao dokumentovanje jačine shvaćanja potreba sadašnjega odlučnoga doba.

Zagreb je u izvještajnoj godini prekoracio iznos od 100.000 K, u istinu kao rezultat od nekoliko nesustavnih velikih sabirnih akcija, koje su provodjali pojedinci. To treba da budne drukčije i bit će zadatak novo izabrane mjesne cionističke organizacije, da organizaciji sabiranja posveti osobitu pažnju. Dosta se sustavno sabiralo u Osijeku, gdje se kroz cijelo razdoblje podjednako radilo, što daje garanciju, da će se izgrađnjom organizacije sabiranja prinosi iz Osijeka sveudilj jačati Sarajevo, koje se dugo takmilo sa Zagrebom za prvo mjesto, a kojega po broju Židova svakojako ide, zapelo je. Ondje je sustavni rad jenjao u tolikoj mjeri, te moramo posumnjati, je li u opće u izvještajnoj godini bilo sustavno sabiranje. Beograd počinje tek da u vezi s našom upravom Narodnog fonda radi. Rat je više no u kojoj drugoj zemlji onemogućio svaki rad u Srbiji; ondje treba da se tek iznova gradi, pa tako i židovske institucije. Međuto društva u Beogradu razvijaju sve to više intenzivan židovski život i mi se uzdamo, da će se on očitovati i u povišenim svotama za cionističke svrhe.

Relativno — kao uvijek — Priedor je na prvom mjestu. Uz stare dične cionističke općine, Bijeljina, Bosanski Brod, Tuzla i Travnik radosno ističemo dostojnu suradnju u prinašanju za Narodni fond Ludbrega, Mitrovice i Rume. Vukovar napreduje i ima nade, da će sebi izvojštititi sve uglednije mjesto u statistici. — Za cijelo još po gdje koje mjesto zaslužuje pohvalu, ali još je više mjesta — gdje koje vrlo znatno — zaostalo za uspjehom, koji mogosmo očekivati. Tako Brod na Savi, Karlovac, Koprivnica, Varaždin, Nova Gradiška, Požega, Sisak, Novi Sad, Skoplje i Vinkovci.

U sredstvima Židovskog narodnog fonda i razmjeru, u kojem se doprinosalo za njih, očituje se najvećma, kako se nesustavno radilo. Tako je za samooporezovanje unišlo jedva preko 13.000 K pri čemu opažamo, da u nekim mjestima u opće

nema uvedenog samooporezovanja. Ukupni broj prinosnika te kategorije nije niti 10% broja sumišljenika. Ipak je jednom već valjalo spoznati, da je baš samooporezovanje mjerilo osjećanja dužnosti i da bi sustavnim njegovim provedenjem uz razmjerno male potrebne stavke najveći dio prihoda Narodnog fonda morao dolaziti baš od samooporezovanja.

Organizaciji sabiranja sa škrabicama posvetila je uprava ŽNF. mnogo pažnje. Ipak rezultat ne zadovoljava. Dok škrabice, koje rade nose mnogo i K 100 godišnje, većina je škrabica za nas mrtva i neplodna investicija. Bilo bi dobro, da povjerenici te mrtve škrabice smjeste u požrtvovalne kuće.

Zlatna knjiga i Maslinovo drveće pokazuju podjednaki progres i spadaju međju naša najuspješnija sabirna sredstva. Naprotiv se »davanje zemlje« kod nas nije udomilo kao stalno sabirno sredstvo, premda bi bilo vrlo podesno, pa će se tome odsele morati posvetiti veća pažnja. Toj je akciji donekle konkurirala Akcija »Za obnovu Palestine«, koja imade bolji rezultat.

Roba mogla je takodjer više donijeti. Materijal je toliko poskupio, da postignuti iznos relativno nije znatan. Vrijedno je propagovati tu metodu, jer u tome nitko ne smatra dar ili žrtvu za ŽNF.

Mirovni čekovi donijehše tako malo, da nije vrijedno spomena. Ta će se akcija morat ponoviti, jer je kadra, ako se valjano provede, sasvim izvanredno obogatiti naš fond.

Darovi prigodom »godišnjice smrti« mogli bi donijeti najmanje sto puta više nego u god. 1919., kada bi prijatelji fonda bilo sami izrabili zgode, bilo kada bi upozorili upravu ŽNF. na takove mogućnosti.

Dječji sabirni arci su vrlo obljubljeni i vrijedna radna odgojna metoda, koju uprava fonda sistematično izgrađuje nalažeći sve više razumijevanja i kod povjerenika i kod dječice.

Za pionicirski fond i radničke kuće daje se kod nas samo izuzetno.

Iskazani prinosi za koloniju Členov jesu naknadno unišli iznosi lanjske akcije, dok se ove godine to sredstvo nije propagovalo.

Nahla i Nordaun grad donesoše uglednije svote, potonja je akcija još u tečaju.

Židovski narodni fond treba za izvršenje svojih zadataka u ovoj godini 2 i pol milijarde kruna. Nu uprava ŽNF. traži samo 350 milijuna, dok ostalo misli namaknuti na drugi način. Od Židova Jugoslavije očekuje se i traži u to ime barem 3 i pol milijuna kruna ili 1% od ukupne svote, što točno odgovara našem broju, računamo li broj Židova na svijetu sa 12 milijuna, a broj Židova Jugoslavije na 120 hiljada. Nu uvažimo li, da ogromne židovske mase obitavaju u zemljama, gdje je rat najviše bijesnio i gdje su se sustavno uništavale židovske egzistencije i imovine, gdje i danas još bijesne divlji pogromi, moramo računati sa sttašnom činjenicom, da je polovica židovskoga naroda pala na prosjački štap te nije kadra, da biole znatnije sudjeluje u sabiranju novčanih sredstava za ono djelo, koje treba da u prvom redu spasi upravu te najnesretnije nesretnike. Prema tome je zadaća i dužnost one druge ratom razmjerno pošteđene polovice židovskoga naroda, da ona zadovolji svim financijskim zahtjevima. Ra-

Iskaz prinosa židovskoga narodnoga fonda od 1. I. — 31. XII. 1919.

	Za židov. siročad u Palestini	Samo-oporezovanje	Škrablice	Zlatna knjiga	Maslinovo drvo	Darivanje zemlje	Roba	Obnova Palestine	Mirovni čekovi	Godišnj. smrti	Dječji sa-birni arci	Pijonirski fond	Kolonija Členov	Radničke kuće	Nahla	Nordauov grad	Iznos
1	Banja Luka	1169	1709	1204	2998	33	250	70	310	—	358	60	15	413	3135	320	12645
2	Belišće	—	—	—	20	—	60	—	—	700	—	—	—	—	10	—	790
3	Beograd	60	786	2666	2130	—	—	—	853	—	—	1600	1357	2813	13056	6335	31748
4	Bihać	71	283	17	793	50	—	—	304	—	100	40	—	—	986	42	2853
5	Bijeljina	—	883	—	1040	—	—	764	705	—	2632	—	—	—	6824	435	13489
6	Bitolj	—	—	—	—	—	613	—	—	—	—	—	—	—	—	—	613
7	Bjelovar	1810	33	72	2658	—	787	820	94	—	515	04	392	14	3457	1046	11980
8	Bos. Brod	—	—	—	560	—	86	70	—	—	714	—	—	—	3317	20	5577
9	Bos. Gradiska	—	71	—	350	—	—	90	—	—	—	—	—	—	250	160	921
10	Bos. Šamac	—	—	344	—	—	130	15	170	—	—	—	30	—	580	385	1639
11	Brčko	—	—	660	401	—	295	15	234	—	131	—	—	—	436	—	2157
12	Brod n/S.	—	309	2000	2047	—	615	38	50	400	—	—	34	—	2249	50	9162
13	Crikvenica	—	—	—	1630	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1630
14	Daruvar	342	233	350	2860	—	100	10	422	—	406	50	145	—	875	500	6902
15	Derвента	48	172	210	1120	—	—	351	109	20	—	—	4	—	2058	—	4072
16	Doboj	—	—	—	—	—	—	307	—	—	—	—	—	—	320	—	627
17	Dubrovnik	—	—	—	178	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3803	—	3981
18	Đakovo	156	37	200	2455	—	—	891	274	04	295	30	49	—	1109	60	5527
19	Fojnica	—	—	—	100	—	—	—	116	—	113	—	—	—	—	—	216
20	Gradačac	—	—	—	—	—	—	—	115	—	93	—	20	—	—	—	248
21	Gračanica	—	—	67	—	—	—	81	135	—	—	—	—	—	—	—	309
22	Jajce	—	—	3	1450	—	—	385	210	—	287	—	8	—	180	402	4596
23	Karlovac	1633	193	98	—	—	—	54	54	—	—	—	—	—	—	—	277
24	Krašić	—	—	—	270	—	—	140	140	—	—	—	—	—	—	—	410
25	Križevac	194	340	2220	3499	—	150	728	06	423	636	40	—	—	240	1946	10356
26	Koprivnica	454	280	32	1286	—	—	68	659	—	278	40	5	—	20	350	3555
27	Kostajnica	—	34	—	20	—	—	—	600	—	—	—	—	—	50	50	754
28	Ludbreg	—	861	10	3240	—	—	260	90	432	81	40	42	—	493	227	5638
29	Martijanec	—	—	400	—	—	—	—	76	—	—	—	—	—	—	—	400
30	Mitrovica	80	—	920	900	—	200	896	48	745	404	20	420	—	3666	306	8537
31	Mostar	—	42	464	3363	—	565	340	—	—	554	—	21	—	155	194	5698
32	Niš	—	—	—	405	—	—	538	40	—	56	—	24	—	656	665	538
33	Novogradiška	—	—	—	—	—	—	356	50	—	—	—	—	—	—	—	400
34	Novisad	6	—	—	2342	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400
35	Ogulin	—	—	—	1114	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400
36	Olovo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400
37	Osijek	1010	248	30	5075	—	185	551	50	5171	980	54	44	—	11424	60	44356
38	Pakrač	164	187	50	370	—	700	318	160	—	273	—	16	—	181	17	2998

	12	185		185	300	200	92	10	1990	2200
41 Rijeka										
42 Rogatica		185		515						700
43 Rogat. Slatina		606		800	1445					1445
44 Ruma			30		820	250	358	124	120	6238 23
45 Sanski most			4439 78	4389	501	999	422	485	50	1699
46 Sarajevo		248 50	189 59	1421	3523	350	1407 80	13516 25	5167	43360 73
47 Sisak		673			920	719 70	719 87	610	10	6352 78
48 Sjeniĉak					80	50	10	100		240
49 Skoplje					1506					1506
50 Slatina		66	160				167	20		253
51 Spljet					459 30		242			619 30
52 Stara Pazova					140		275	229		382
53 Šabac				53 50	50					533 50
54 Šid										275
55 Travnik		242	57 60	674	1920	480	853 95	1883 90	30	8886 95
56 Tuzla		524	270	1040	3224		414	7500		13484 20
57 Uljanik			20	500	180	50	20		75	200
58 Varaždin		50			280	399 61	543		120	2139 01
59 Varaž. toplice			871 56	1279	1050	450	210		3237	1380
60 Vinkovci				400	3322		3246		730	15246 89
61 Virovitica			74	217	42 40		145			2030 63
62 Visoko							714			1520 40
63 Višegrad				332	212					1836
64 Vlasenica			388 84	640	546		407			332
65 Vukovar		60	2243 57	4862 70	15445	232	4177	28874 46	65	9909 44
66 Zagreb		2896 50	120 10				50	280	19656	80 98984 54
67 Zavidović			836 50	2625	1620	600	2883			450 10
68 Zemun			225				228		650	15970 50
69 Zenica					566	274 20		371		1637 20
70 Zvornik			46		663		2	3494		4187 70
71 Žepĉe			20		120	50	460	360		1241
72 Iz raz. mjesta	25	120	20		974	50	878 60	622 70	280	3241 78
Iz raz. mjesta	664	12351	16970 25	35209 20	85764 83	7606	37073 52	1600	3256	471607 86

* Prinosne ispod K 200.— pridonijela su ova mjesta Baranjar, Bos. Novi, Bošnjaci, Budinšćina, Caprag, Čazma, Donji Miholjac, Dubrava, Garčin, Gospić, Gradec, Gundinci, Grubišopolje, Glina, Hercegovac, Ivankovo, Ivanska, Ilok, Kapela, Krapina, Kravarsko, Kloštar Ivanić, Kraljeva, Kom. Moravice, Kutina, Lipovljani, Lipovac, Lipik, Ljubljana, Loznica, Modrić, Našice, Novigrad, Pančevo, Pečuj, Petrinja, Pisarovina, Prnjavor, Punitovci, Pregrada, Račinovci, Sigetec, Sikirevci, Sigetvar, Šišljavić, Teslić, Valpovo, Vel. Trgoviste, Vrpolje i Vrbanja.

ZAGREB, 31. prosinca 1919.

Povjereništvo židovskog narodnog fonda za Jugoslaviju
Zagreb.

čunamo li, da će od te polovice židovskoga naroda biti jedna šestina samostalnih privrednika izlazi, da bi jedan milijun Židova privrednika imalo da namakne židovskom narodnomu fondu u ovoj godini 350 milijuna kruna. Na svakoga pojedinca otpao bi dakle iznos od 350 kruna. Ako bi kod nas svaki Židov — privrednik doprinio takovu svotu (a tko bi smio ustvrditi, da to ne bi bilo moguće?) moralo bi kod nas unići 7 milijuna kruna. A od nas se traži samo polovica te sume tako, da na svakoga od 20000 Židova — privrednika u Jugoslaviji otpada samo 175 kruna. Je li je mnogo, ako se od Židova traži, da doprinesu toliku svotu za oživotvorenje jednoga ideala, za koji se oduševljavaju najbolji muževi svijeta? Može li se zamisliti, da Židov ne bi darovao tu svotu — pa ako već ne iz drugih razloga, a to barem — da spasi 25.000 porodica sa 100 hiljada duša (makar slučajno židovskih duša)? Pa sve kađ kod nas i ne bi bilo toliko Židova privrednika, pa sve da je svaki drugi Židov privrednik okorjela tvrdica ili neimućnik, pa sve da moramo računati mjesto sa 20.000, samo sa 5000 prinostnika (ta tolik je sam broj organizovanih emigranata preko 18 godina!!!), to bi na pojedinca otpalo tek 700 kruna. Može li se ma i samo jedan čas zamisliti, da se to ne bi moglo sabrati? Za to treba samo nešto volje i malo srca, nešto odanosti, požrtvovnosti i marljivosti sa strane naših povjerenika — pa bi se svota morala vrlo brzo sabrati te bi do konca godine bila nekoliko puta veća nego preliminirana minimalna svota.

Što se od nas traži, nijesu nikakove žrtve, nikakav rad, nikakav heroizam, tek da dademo posve neznatan dio naših prihoda. I tako nas vrlo nisko ucijeniše i oprezovaše daleko ispod naše prinostbene sposobnosti. Sa osobitim će interesom cio židovski narod i njegovi nežidovski prijatelji koncem god. 1920. uzeti u ruku godišnju statistiku Židovskoga Narodnoga Fonda, da vide, da li su u ovoj godini položeni čvrsti financijski temelji za izgradnju židovske narodne domaje. Židovi Jugoslavije dokazat će, uvjereni smo, da su bili prenisko ucijenjeni, i da su ljubavlju i razumjjevanjem odlično učinili svoju, ljudsku i židovsku dužnost u ovoj odlučnoj godini. Na našim je povjerenicima, da tako bude. Na to treba da naši povjerenici već danas misle i da se već danas dadu na posao. Pa da rade za Židovski narodni fond, ustrajno i neumorno dan na dan. Da ne moraju u svojstvu povjerenika ŽNF. nijedamputa kazati: diem perdidi. Onda će osjetiti zadovoljstvo čovjeka, koji si je svijestan, da je posvema ispunio jednu dragovoljno preuzetu dužnost. I osjetit će zadovoljstvo čovjeka, koji aktivno i odgovorno radi na sretnom riješenju jednoga od najtežih i najbolnijih problema sadašnjosti.

U Zagrebu, 31. decembra 1919.

Povjereništvo židovskoga Narodnoga Fonda za Jugoslaviju.

ELSE FÜRST
JOŽI LÖVY
zaručeni.

Bjelovar, siječanj 1920.

Našim pretplatnicima!

Povišenjem cijene tiskanja te dnevnim poskupljivanjem papira i drugih izdataka primorani smo da povisimo danom 1. siječnja 1920. pretplatu na K 60.— godišnje. Uvjereni smo, da će naši poštovani pretplatnici uvidjeti opravdanost ove naše povišice, tim više, što su to ostali listovi već prije učinili. Molimo sve one, koji su pretplatu već poslali, da nam — uvaživši povišicu od 1. januara — pošalju razliku.

S istoga razloga moramo povisiti i cijene oglasa, te se od 1. januara 1920. plaća za

12 uvrštenja na	1/1	stranice	K 9640
12	"	"	K 4320
12	"	"	K 2150
12	"	"	K 1200
12	"	"	K 600
12	"	"	K 360

UPRAVA „ŽIDOVA“.

PAULA WEINBERGER rođ. STEIN
ADOLF WEINBERGER
vjenčani
u mjesecu novembru 1919.
Vukovar 6

GIZELA JUNGWIRTH
IZIDOR LEITNER
zaručeni
u mjesecu siječnju 1920.
Ozolj 4

PAULA MAYER
LUDVIG WOLFSOHN
zaručeni
Križevac 1 Sigetac

PAULA STEINER rođ. LEITNER
MAVRO STEINER
vjenčani
u mjesecu prošincu 1919.
Ozolj 3 Vivodina

ELSA ROTH
LEO WOLF
zaručeni
Nova Gradiška 7 Osijek

Traži se

zamjenik direktora banke

sa duljom bankovnom praksom potpuno sposoban za bilancu, po mogućnosti veziran u robnim poslovima. P. t. reflektanti bez razlike vjere neka svoje ponude uprave na

Židovsku trgovačku i obrtnu banku d. d. Tuzla.

JOSIP BRÜLL
špediterska radnja
ZEMUN
Bežanijska ulica 22. 147

KONZUM D. D.

ZA PROMET SA ROBOM.

ZAGREB, Ilica 37.

Telefon 23-48, brzojavi „DIONKONZUM“

Prodaje sve vrsti kolonijalne i specerajske robe

na veliko.

169

TVORNICA ŠTAMPILJA

ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6.

U MJESTO KOKSA

može se rabiti u željeznoj peći (Koks-peći)

DRVENI UGLJEN.

Dobiva se po 100 kg. (4 vreće) za K 120 kod

Hrvatskog prometnog društva za ugljen.

A. O. Schwarz, Ilica 26.

Izradbu klišeja

u svim tehnikama i količinama, solidno i brzo, preuzima **novootvorena** moderno opremljena

Cinkografija Vereš i drugovi

ZAGREB, Marovska ulica 21.

PARIS

136. Boulevard Magenta. Téléphone Nord 28-96.

Agenturni i komisioni posao

Henry H. Neuman.

Tvrtka raspolaže zagrebačkim
REFERENCAMA.

DOPISIVANJE na srpsko-hrvatskom, francuskom, engleskom, španjolskom, talijanskom i njemačkom jeziku.

Goriva drva

I. vrsti imadem i držat ću stalno na skladištu i to piljena i cijepana, na hvate i vagone. Zamčujem brzu i točnu izvedbu cijenjenih narudžaba, za koje najučtivije molim.

Skladišta:

Savska cesta 58. I Tratinska cesta 21
Telefon 23-50.

SIMON KRON